

ปัญหาพิเศษ

เรื่อง

สรรพคุณทางยาของสมุนไพรไทย

The Property of Thai-Medicinal Herbs

T095974

โดย

นางสาวนิรดา สุวัฒนา

เสนอ

ภาควิชาเทคนิคเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กทม.

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (พัฒนการเกษตร)

พ.พ.

พ.ศ. 2542

๗๖๔๕๙

๒๕ ๔ ๒

ตรวจพบ.....

เลขทะเบียน.....

T095974

วันเดือนปี.....

25 พ.ค. 2000

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใบรับรองปัญหาพิเศษ

ภาควิชาเทคนิคเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง กทม.

สรรพคุณทางยาของสมุนไพรไทย

The Property of Thai-Medicinal Herbs

โดย

นางสาวนิรดา สุวัฒนา

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร

วท.บ. (พัฒนาการเกษตร)

เมื่อวันที่ ๖ เดือน มีนาคม พ.ศ. 2543

ประธานกรรมการปัญหาพิเศษ

(อาจารย์สุขุมารณ์ จันทร์ศรี)

กรรมการปัญหาพิเศษ

(อาจารย์สมศักดิ์ คูหาสวรรค์เวช)

หัวหน้าภาควิชา

(อาจารย์สุขุมารณ์ จันทร์ศรี)

ปท

๙ ๖๓๕ ๙

๒๕๔๓

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : สรรพคุณทางยาของสมุนไพรไทย

โดย : นางสาวนิรดา สุวัฒนา

ชื่อปริญญา : วิทยาศาสตร์บัณฑิต (พัฒนาการเกษตร)

สาขาวิชาเอก : พัฒนาการเกษตร

ประธานกรรมการปัญหาพิเศษ : 12/12/43

(อาจารย์สุมาภรณ์ ชันศรี)

คนไทยในอดีตรู้จักใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพร ในการรักษาโรค แต่ปัจจุบัน กระแสความนิยมยาสังเคราะห์ตามอย่างชาติตะวันตกมีเพิ่มมากขึ้น กระทั่งพืชสมุนไพรไทยถูกคนไทยละเลย จนในที่สุดพืชสมุนไพรไทยถูกประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ เทคโนโลยี และความพร้อมในด้านบุคลากร เงินทุน รวมทั้งวิสัยทัศน์ เปรียบถกขงภูมิปัญญาไทยในการรักษาโรคด้วยพืชสมุนไพร แล้วนำไปจดทะเบียนเป็นลิขสิทธิ์ของตนเองกับองค์การอนามัยโลก โดยที่คนไทยไม่สามารถทำอะไรได้ จากเหตุการณ์ดังกล่าวหากคนไทยได้ตระหนักและรู้จักวางแผนและตื่นตัวในการพัฒนาองค์ความรู้ เกี่ยวกับการใช้สมุนไพรในการรักษาโรคขึ้นมาแล้ว กรณีดังกล่าวจะไม่เกิดขึ้น การศึกษาเรื่องสรรพคุณทางยาของสมุนไพรไทยเป็นการศึกษาเชิงเอกสาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ รวบรวมข้อมูลผลงานวิจัยและเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับสรรพคุณทางยาของสมุนไพร ซึ่งทดลองใช้เป็นยาในโรงพยาบาล ตามเป้าหมายของสำนักงานคณะกรรมการการสาธารณสุขมูลฐานอันได้แก่ ชุมชนชั้น ชุมห้เขตเทศ ฟ้าทะเลาจร ว่างหางจรเข้ และพญาขอ การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยหลายๆ แห่ง โดยมีแหล่งข้อมูลที่สำคัญ คือ ศูนย์ข้อมูลสมุนไพร คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และศูนย์ข้อมูลสมุนไพรและการแพทย์ไทยเดิม กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ รวมทั้งห้องสมุดอีกหลายแห่งเพื่อการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับสมุนไพรในเรื่องต่างๆ ไปและเอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพืชสมุนไพรอันได้แก่ ลักษณะทั่วไป ประโยชน์ทางยา รวมทั้ง งานวิจัยการทดสอบสรรพคุณทางยา ในด้านการรักษาโรคในมนุษย์

ผลการศึกษาพบว่า สมุนไพรไทยมีประสิทธิภาพในการรักษาโรคได้ดีเทียบเท่ากับยาสังเคราะห์ที่ใช้กันในปัจจุบันหากแต่สมุนไพรไทยมีข้อดีที่เด่นชัดคือ ราคาถูกกว่า อีกทั้งยังไม่พบพิษหรือเกิดผลข้างเคียงชนิดเฉียบพลันต่อผู้ใช้ ในส่วนของข้อจำกัดของสมุนไพรไทยคือ ไม่ควรใช้ติดต่อกันเป็นเวลานานเพราะยังไม่มีงานวิจัยรองรับกรณีสารตกค้างที่มาจากการใช้ติดต่อกันเป็น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระยะเวลานาน ว่าจะมีผลข้างเคียงหรืออันตรายใดต่อสุขภาพของผู้ใช้หรือไม่ จากการศึกษาในอดีต ผู้วิจัยไม่พบว่าสมุนไพรไทยจะเกิดอันตรายต่อสุขภาพอย่างร้ายแรงเนื่องจากการใช้ติดต่อกันเป็นเวลานาน การศึกษาครั้งนี้พอจะสรุปได้ว่า สมุนไพรไทยนั้นมีประสิทธิภาพดีในการรักษาและบำบัดโรคได้ดีไม่แพ้ยาสังเคราะห์จึงสมควรที่จะเผยแพร่และแนะนำให้ประชาชน หันมาปลูกและตระหนักในการนำสมุนไพรไทยมาใช้ในการรักษาโรคให้มากขึ้น เพื่อช่วยประหยัดทรัพยากรที่มีอยู่และเป็นการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่ามากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถลดการนำเข้าของตัวยาคำต่างประเทศเพื่อผดุงเศรษฐกิจของชาติและช่วยกันรณรงค์การใช้ยาไทยที่มีประสิทธิภาพทัดเทียมกับต่างประเทศ อย่างไรก็ตามในอนาคต นักวิจัยควรมีการศึกษาถึงผลกระทบและสารตกค้างจากการใช้สมุนไพรติดต่อกันเป็นเวลานาน ไปด้วย เพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดกับสุขภาพของผู้บริโภค

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำนิยม

ปัญหาพิเศษฉบับนี้ ได้จัดทำขึ้นเพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (พัฒนาการเกษตร) กว่าจะได้เป็นรูปเล่มที่สมบูรณ์ ต้องพบกับปัญหาและอุปสรรคนานาชนิด แต่ได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลต่างๆ ในด้านคำแนะนำ คำปรึกษา และข้อมูลตลอดจนการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนแล้วเสร็จสมบูรณ์ ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ ได้แก่ อาจารย์สุชุนาภรณ์ จันทร์ศรี ประธานกรรมการปัญหาพิเศษ อาจารย์สมศักดิ์ กุหาสวรรค์เวช กรรมการปัญหาพิเศษ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายข้อมูลทุกท่านที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ตลอดจนกำลังใจจากพ่อแม่ ญาติพี่น้อง และเพื่อนทุกคน

ข้าพเจ้าหวังว่าปัญหาพิเศษฉบับนี้คงเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจได้มาก ความดีและคำชมเชยใดๆ ที่บังเกิดขึ้นขอมอบให้แก่ บุคคลดังกล่าวข้างต้น หากมีข้อผิดพลาดประการใดข้าพเจ้าขอรับไว้ และกราบขออภัยมา ณ ที่นี้

นางสาวนริดา สุวัฒนา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	()
สารบัญภาพ	()
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ขอบเขตของการศึกษา	4
นิยามศัพท์	4
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	6
ส่วนที่ 1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพืชสมุนไพรในเรื่องทั่วไป	7
ส่วนที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพืชสมุนไพรที่ทำการศึกษา	13
ส่วนที่ 3 งานวิจัยเกี่ยวกับสรรพคุณทางยาของสมุนไพรที่ศึกษา	27
บทที่ 3 วิธีการศึกษา	35
ลำดับขั้นตอนในการทำงาน	35
การบันทึกข้อมูล	35
สถานที่	36
ระยะเวลาในการดำเนินงาน	37
บทที่ 4 ผลการศึกษา	39
ผลการศึกษางานวิจัยสรรพคุณทางยาของสมุนไพรไทยที่ทำการศึกษา	39
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	52
สรุปผลการศึกษา	52
ข้อเสนอแนะ	53
เอกสารอ้างอิง	54
ภาคผนวก	59
การจำแนกสมุนไพรเป็นส่วนต่าง ๆ ตามสรรพคุณ	
สมุนไพรที่ผลิตในสถานบริการสาธารณสุข	
ภาพแสดงลักษณะภายนอกของสมุนไพรที่ทำการศึกษา	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงการดำเนินงานทำปัญหาพิเศษ	37
2 แสดงผลการศึกษางานวิจัยสรรพคุณทางยาของขมิ้นชัน	39
3 แสดงผลการศึกษางานวิจัยสรรพคุณทางยาของขุมเห็ดเทศ	43
4 แสดงผลการศึกษางานวิจัยสรรพคุณทางยาของฟ้าทะลายโจร	44
5 แสดงผลการศึกษางานวิจัยสรรพคุณทางยาของว่านหางจระเข้	47
6 แสดงผลการศึกษางานวิจัยสรรพคุณทางยาของพญาขอ	50

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

ภาพภาคผนวกที่

หน้า

- 1 แสดงลักษณะภายนอกของขมิ้นชัน
- 2 แสดงลักษณะภายนอกของขมิ้นเทศ
- 3 แสดงลักษณะภายนอกของฟ้าทะลายโจร
- 4 แสดงลักษณะภายนอกของว่านหางจระเข้
- 5 แสดงลักษณะภายนอกของพญาขอ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

(Introduction)

ความสำคัญของปัญหา (Statement of the Problem)

ประเทศไทยมีความหลากหลายทางพรรณพืชสูงมากประเทศหนึ่งในโลก ด้วยปริมาณพืชที่มีอยู่มากกว่า 15,000 ชนิด คนไทยในอดีตจึงรู้จักใช้ประโยชน์จากพืชพรรณที่มีอยู่ทั่วไปรอบถิ่นที่อยู่อาศัย โดยเฉพาะการนำมาใช้กินเป็นผักและเป็นยารักษาโรค “ความรู้จากการลองผิดลองถูกได้สะสม และถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลัง รุ่นแล้วรุ่นเล่ากลายเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งจัดเป็นทรัพย์สินสมบัติของชาติไทยที่สำคัญมาก เช่นเดียวกับทรัพยากรพืชพรรณนานาชนิด นำเสียดายที่ทรัพยากรที่มีคุณค่ายิ่งทั้งสองถูกทำลายลงวันแล้ววันเล่าในระยะเวลาไม่กี่สิบปีที่ผ่านมา พร้อมกับความพยายามพัฒนาประเทศให้เป็นหนึ่งในประเทศอุตสาหกรรมใหม่ด้วยเนื้อที่ป่าไม้ที่เหลือไม่เกิน 20% ของพื้นที่ประเทศขณะนี้ และเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่ถูกผลักไสออกจากสังคมเกษตร เข้าสู่โรงงานอุตสาหกรรมและสังคมเมือง” (ยิ่งยง ไพศุขศาสตร์วิวัฒนา, 2542:12) จึงไม่น่าแปลกใจเลยที่วิถีชีวิตดั้งเดิมของไทยย่อมถูกวัฒนธรรมสมัยใหม่เข้าครอบงำแม้กระทั่งรูปแบบการรักษาอาการเจ็บป่วยซึ่งจากเดิมคนไทยในอดีตนิยมใช้พืชสมุนไพรในการรักษาโรค แต่ในปัจจุบันความนิยมยาสังเคราะห์ตามอย่างชาติตะวันตกกลับมีอิทธิพลมากกว่า จึงเป็นการง่ายที่พืชสมุนไพรไทยถูกประเทศที่เจริญก้าวหน้าในทางวิชาการ เทคโนโลยี อีกทั้งความพร้อมเรื่องบุคลากร เงินทุน และวิสัยทัศน์ มุ่งเน้นการวิจัยพืชสมุนไพรของไทย เช่น กรณีเปิ้ล้าน้อย

ที่รัชชัช เปาอินทร์ (2541:12) ได้กล่าวถึงเรื่องเปิ้ล้าน้อยซึ่งมีบันทึกในสมุคช่อยโบราณว่ามีสรรพคุณในการใช้บำรุงธาตุ ใช้ดอกแก้พยาธิ ลูกหรือผลใช้คองสุรากินขับโลหิตระดูในเรือนไฟ เปลือกและกระพี้ช่วยย่อยอาหาร แก้เลือดร้อน แก่นขับเลือด หนองให้ตก และขับไส้เดือน รากขับผาษลม เป็นต้น หลังจากญี่ปุ่นเข้ามาศึกษาวิจัยในโครงการความช่วยเหลือให้แก่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ผลที่ได้คือสารสกัดเปิ้ล้านโนโทล (Plauotol) แล้วนำไปจดทะเบียนกับองค์การอนามัยโลก และจัดตั้งบริษัทไทยซังเกียซันที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การนำเอาเปิ้ล้านน้อยไปเข้ากระบวนการทางเทคโนโลยีใหม่แล้ว ถือว่ามีความแตกต่างในกระบวนการใช้ของไทยแต่ดั้งเดิม ญี่ปุ่นจึงมีสิทธิตามกฎหมายเพราะถือเป็นภูมิปัญญาใหม่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากเหตุการณ์ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นหากคนไทยให้ความสนใจและวิจัยพัฒนาพืชสมุนไพรในประเทศแล้ว ย่อมไม่เกิดเหตุการณ์ดังกล่าวขึ้น แต่ปัจจุบันนี้ยังคงมีปัญหาในการนำสมุนไพรมาใช้ ซึ่งรุ่งรัตน์ เหลืองนทีเทพ (2540:21) ได้กล่าวไว้ โดยสรุปดังนี้

1. ความสับสนเนื่องจากสมุนไพรมีมากมาย ค้นพิชอาจมีชื่อแตกต่างกันตามท้องถิ่น
2. การใช้สมุนไพรหากขาดความรู้จริง และขาดความระมัดระวัง ทำให้ได้ผลไม่ดีเท่าที่ควรหรือเกิดอันตรายได้
3. ผลงานวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์สมุนไพรยังคงมีน้อย

จากปัญหาต่าง ๆ ในการนำสมุนไพรมาใช้ ทำให้มีนักวิจัยหลายๆ ท่าน เริ่มหันมาวิจัยสรรพคุณของสมุนไพรไทยมากขึ้น เช่น การวิจัยเรื่องสารสกัดจากใบเปล้าน้อยด้วยแอลกอฮอล์

ซึ่งศิริมา พรสุวัฒน์กุล (2532:11) ได้ทำการวิจัยสรรพคุณของใบเปล้าน้อยในด้านการรักษาแผลในกระเพาะอาหาร จากสาเหตุ 3 ประการ คือ แผลจากน้ำย่อย แผลจาก aspirin และ แผลจาก acetic acid ซึ่งสารสกัดอย่างหยาบจากใบเปล้าน้อยด้วยแอลกอฮอล์ขนาด 1.3 และ 2.72 กรัม/ก.ก./ครั้ง มีผลยับยั้งการเกิดแผลในกระเพาะอาหารจากน้ำย่อยได้ผลดีที่สุด ขนาด 0.8 และ 1.3 กรัม/ก.ก./ครั้ง มีผลยับยั้งการเกิดแผลจาก aspirin ขนาด 100 มก./ก.ก. ได้ดีและการใช้สารสกัดในขนาด 1.3 กรัม/ก.ก./ครั้ง มีผลลดขนาดแผลในกระเพาะอาหารที่เกิดจากการฉีด acetic acid ได้ดีพอใช้

สุนทรี่ สิงหบุตรา (2536 : 81) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับใบเปล้าน้อย พบว่า การนำใบอ่อนของเปล้าน้อยมาตากแห้ง บดละเอียด คั้นหรือชงน้ำดื่ม (ต้นเปล้าน้อยมีอายุ 2 ปี ตัดและนำใบมาใช้ได้ปีละ 2 ครั้ง) ขนาด 3 × 80 มก./วัน เป็นเวลา 8 อาทิตย์ ทำให้อาการของคนไข้ดีขึ้น จนเกือบเป็นปกติ และเมื่อส่องดูแผล พบว่าขนาดของแผลลดลงมาก แต่ตัวยาที่ได้จะไม่มีควมสม่ำเสมอ เนื่องจากมีสารอื่นๆ เจือปน ทำให้ประสิทธิภาพในการรักษาไม่สมบูรณ์ และพบอาการข้างเคียง

จากการวิจัยดังกล่าวข้างต้นเกี่ยวกับเปล้าน้อย นับว่ามีประโยชน์อย่างมากต่อประเทศไทย หากประเทศไทยมีความสามารถในการปลูกและปรุงยาใหม่ ให้มีความแตกต่างจากบริษัทไทยซึ่งเกิ่ว ประเทศไทยย่อมมีสิทธิที่จะจดทะเบียนสิทธิบัตรใหม่ได้ การประสานความร่วมมือของทุกๆ ฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาล หรือเอกชน ในทศวรรษที่ผ่านมารัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สมุนไพร ซึ่งเป็นทรัพยากรมีค่าของประเทศ รัฐบาลจึงได้มีนโยบายสนับสนุนการนำสมุนไพรมาใช้ประโยชน์ ในด้านสาธารณสุข “ในทศวรรษที่ผ่านมาการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อใช้ประโยชน์จากสมุนไพร มีความสำคัญมากขึ้นเป็นลำดับ เพื่อนำสมุนไพรมาใช้ในงานด้านสาธารณสุขมูลฐาน การใช้ประโยชน์จากยาแผนโบราณ รวมทั้งการพัฒนาในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาสมุนไพรให้เป็นยาแผนปัจจุบัน การวิจัยและพัฒนาเป็นเวลานาน ควรจะได้มีการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อให้เห็นภาพรวมซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการใช้เป็นแนวทางส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาสมุนไพร ให้ดำเนินการต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในอนาคต” (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2540 : 169) การวิจัยเรื่องสรรพคุณทางยาของสมุนไพรไทยครั้งนี้จะช่วยในการรวบรวมผลงานวิจัยเกี่ยวกับสรรพคุณทางยาของสมุนไพรไทย ที่สำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐานมีเป้าหมายในการผลิตและพัฒนาตำรับยาสมุนไพร 5 ชนิด คือ ขมิ้นชัน ขุมเห็ดเทศ ฟ้าทะลายโจร ว่านหางจระเข้ และพญาขอ ซึ่งใช้เป็นยาสมุนไพรในโรงพยาบาล ปัจจุบันผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรที่ผลิตและจำหน่ายโดยองค์การเภสัชกรรมมีอยู่เพียง 14 ชนิด คือ ขมิ้นชันแคปซูล ขุมเห็ดเทศแคปซูล ฟ้าทะลายโจรแคปซูล เจลว่านหางจระเข้ครีมพญาขอ ยาแก้ไอมะแว้ง แคปซูลไบฝรั่ง เป็นต้น (วนิดา จันทรเทพเทวัญ และ ชฎา พิศาลพงศ์, 2541 : 148) การเลือกนำสมุนไพรทั้ง 5 ชนิด อันกล่าวมาแล้วข้างต้น เนื่องจากสมุนไพรทั้ง 5 ชนิด เป็นสมุนไพรเริ่มแรกที่มีการค้นคว้าวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน และข้อมูลงานวิจัยมีมากเพียงพอในการพิจารณาประกอบการตัดสินใจเลือกใช้ นอกจากนี้สมุนไพรทั้ง 5 ชนิด เป็นสมุนไพรที่พบได้ทั่วไปในพื้นที่ต่าง ๆ และคนไทยรู้จักเป็นอย่างดี ทั้งจะช่วยให้ผู้สนใจนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ (Objective of the Study)

1. เพื่อรวบรวมความรู้ในงานวิจัยเกี่ยวกับสรรพคุณทางยาของสมุนไพรไทยที่ใช้รักษาโรคในมนุษย์ ได้แก่ ขมิ้นชัน ขุมเห็ดเทศ ฟ้าทะลายโจร ว่านหางจระเข้ พญาขอ
2. เพื่อการเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการและงานวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรไทย ที่ใช้เป็นยาสมุนไพรในโรงพยาบาลตามเป้าหมายของสำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ (Significance of the Study)

1. เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลงานวิจัย เกี่ยวกับสรรพคุณทางยาของสมุนไพรไทย 5 ชนิด อันได้แก่ ขมิ้นชัน ขุมเห็ดเทศ ฟ้าทะลายโจร ว่านหางจระเข้ และพญาขอให้เป็นหมวดหมู่
2. ช่วยเผยแพร่ข้อมูลด้านสรรพคุณทางยาของสมุนไพรไทย
3. ผู้วิจัยได้รับความรู้และประสบการณ์ในการทำวิจัยเชิงเอกสารและความรู้ด้านสรรพคุณทางยาของสมุนไพรไทยที่นำมาใช้ในโรงพยาบาล

ขอบเขตและข้อจำกัดของการศึกษา (Scope and Limitation)

ในการวิจัยเชิงเอกสารครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ดังนี้ คือ

1. ศึกษาสรรพคุณและการทดลองสรรพคุณทางยาของสมุนไพรไทยในการรักษาโรคต่างๆ

ในมนุษย์

2. ศึกษาสมุนไพรที่จะใช้เป็นยาสมุนไพรทดลองใช้ในโรงพยาบาลตามเป้าหมายของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ซึ่งได้แก่ ขมิ้นชัน ขุมเห็ดเทศ ฟ้าทะลายโจร ว่านหางจระเข้และพญาขอ

3. ศึกษางานวิจัยจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ว่าสามารถคัดสรรสมุนไพรไทยที่ใช้รักษาโรคในมนุษย์ได้ดีและมีความปลอดภัย อันได้แก่ ศูนย์ข้อมูลสมุนไพร คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และศูนย์ข้อมูลสมุนไพรและการแพทย์ไทยเดิม กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

นิยามศัพท์ (Operational Definition of Terms)

ยาสมุนไพร หมายถึง สิ่งที่ได้จากพืชสมุนไพรทั้งการใช้โดยตรงหรือการสกัดสารออกมาใช้ ซึ่งมีเมื่อเข้าสู่ร่างกายมนุษย์แล้ว ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การทำงานของระบบต่างๆ ในร่างกาย หรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในขบวนการที่ทำให้เกิดโรค ซึ่งยาสมุนไพรนี้จะถูกนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการรักษาโรคที่เกิดขึ้นในมนุษย์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เป้าหมายของสำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน คือ การส่งเสริมการใช้สมุนไพร 66 ชนิด รักษาอาการเบื้องต้น 18 อาการ เช่น ท้องเสีย ท้องอืด ท้องเฟ้อ ไอ ขับปัสสาวะ เป็นต้น เพื่อไว้ใช้ในครอบครัว และในชุมชน โดยสมุนไพรที่คัดเลือกนั้นจะเป็นพืชที่รู้จักกันทั่วไป และเป็นพืชที่ใช้ประจำในครัวเรือนอยู่แล้ว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

(Review of Related Literature)

ในการศึกษาเรื่องสรรพคุณทางยาของสมุนไพรไทยผู้วิจัยได้แบ่งการตรวจเอกสารออกเป็น

3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพืชสมุนไพรในเรื่องทั่วไป ประกอบด้วย

1. ความหมายและความสำคัญของพืชสมุนไพร
2. การปลูกและการบำรุงรักษาพืชสมุนไพร
3. หลักทั่วไปในการเก็บเกี่ยวพืชสมุนไพร
4. หลักทั่วไปในการเก็บรักษาพืชสมุนไพร
5. องค์ประกอบทางเคมีของพืชสมุนไพร
6. ประโยชน์และโทษของสมุนไพร
7. แนวทางการพิจารณาเลือกสมุนไพรมาใช้
8. การป้องกันอันตรายที่อาจเกิดจากการใช้ยาสมุนไพร

ส่วนที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพืชสมุนไพรไทยที่ทำการศึกษาอันได้แก่

1. ลักษณะทั่วไปและประโยชน์ทางยาของขมิ้นชัน
2. ลักษณะทั่วไปและประโยชน์ทางยาของชุมเห็ดเทศ
3. ลักษณะทั่วไปและประโยชน์ทางยาของฟ้าทะลายโจร
4. ลักษณะทั่วไปและประโยชน์ทางยาของว่านหางจระเข้
5. ลักษณะทั่วไปและประโยชน์ทางยาของพญาขอ

ส่วนที่ 3 งานวิจัยเกี่ยวกับสรรพคุณทางยาของสมุนไพรไทยที่ศึกษา ประกอบด้วย

1. งานวิจัยสรรพคุณทางยาของขมิ้นชัน
2. งานวิจัยสรรพคุณทางยาของชุมเห็ดเทศ
3. งานวิจัยสรรพคุณทางยาของฟ้าทะลายโจร
4. งานวิจัยสรรพคุณทางยาของว่านหางจระเข้
5. งานวิจัยสรรพคุณทางยาของพญาขอ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนที่ 1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพืชสมุนไพรโดยทั่วไป

1. ความหมายและความสำคัญของพืชสมุนไพร

สมุนไพรกล่าวโดยสรุปคือ สิ่งที่ได้จากธรรมชาติและนำมาใช้ในการรักษาโรค ซึ่ง คำว่า “สมุนไพร” นั้น ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังต่อไปนี้

ปราโมทย์ ศรีภริมย์ (2524:6) ได้ให้ความหมายของสมุนไพรไว้ว่า สมุนไพรคือ วัตถุที่นำมาใช้เป็นยาบำบัดโรคได้ มีพืชวัตถุ สัตว์วัตถุ และธาตุวัตถุ

พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ (2530:515) กล่าวว่า สมุนไพร คือ พืชที่ใช้ทำเป็นเครื่องยา หาได้จากป่า

นอกจากความหมายดังกล่าวข้างต้นยังมีผู้นิยามศัพท์ของพืชสมุนไพรไว้ดังเช่น รุ่งรัตน์ เหลืองนทีเทพ (2540:18) ได้ให้ความหมายของพืชสมุนไพรไว้ว่า พืชสมุนไพร (Herbs) หมายถึง พืชที่ใช้ทำเป็นเครื่องยาซึ่งหาได้ตามพื้นเมืองไม่ใช่เครื่องเทศ ส่วนยาสมุนไพรนั้น ได้ให้ความหมายไว้ว่า ยาสมุนไพร หมายถึง ยาที่ได้จากพฤกษชาติ สัตว์หรือแร่ ซึ่งยังมีได้ผสมปรุงหรือแปรสภาพ

สุวิทย์ เกียรติเสวี (2542:25) ได้ให้ความหมายของยาสมุนไพรไว้ใกล้เคียงกับ รุ่งรัตน์ เหลืองนทีเทพ โดยกล่าวว่า ยาสมุนไพร คือยาที่ได้จากพฤกษชาติ มิได้ผสมปรุง หรือแปรสภาพ ทำให้ผิดไปจากธรรมชาติ เหมาะอย่างยิ่งที่จะใช้ในโรคที่ไม่ร้ายแรง ไม่ฉุกเฉิน เช่น หวัด ไอ ท้องอืด พยาธิลำไส้ นอนไม่หลับ โรคผิวหนัง ฯลฯ โรคฉุกเฉิน อันได้แก่ ไข้ตั้งอึกเสบ อุบัติเหตุรุนแรง ภูพิษ สุนัขบ้ากัด ฯลฯ ไม่ควรใช้

ความสำคัญของพืชสมุนไพร

พืชสมุนไพร ในปัจจุบัน ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบให้ทันสมัยและสะดวกต่อการบริโภค ซึ่งนับวันสมุนไพรจะทวีความสำคัญมากขึ้น

รุ่งรัตน์ เหลืองนทีเทพ (2540:21) ได้จำแนกความสำคัญของพืชสมุนไพรไว้ดังนี้

- 1.1 ใช้ในการทำยา
- 1.2 ใช้เป็นวัตถุดิบเบื้องต้นในการสกัดสารเคมีต่างๆ เพื่อใช้ในการผลิตยาแผนโบราณ
- 1.3 ใช้ในการปรุงแต่งรส กลิ่น สี ของอาหาร
- 1.4 ใช้เป็นอาหาร
- 1.5 ใช้ในอุตสาหกรรมต่างๆ เช่น เครื่องดื่ม เครื่องสำอาง และอาหาร

2. การปลูกและบำรุงรักษาพืชสมุนไพร

เป็นที่น่าเสียดายว่าในปัจจุบัน พืชสมุนไพรในท้องถิ่นถูกละเลย และหลงลืมจากผู้คนในท้องถิ่น คาดว่าในไม่ช้า พืชสมุนไพรเหล่านั้นจะต้องสูญพันธุ์อย่างแน่นอน หากเรามีการจัดการปลูกพืชสมุนไพรเหล่านั้นไว้ จะเป็นประโยชน์แก่คนในท้องถิ่นรุ่นต่อไป

วันดี กฤษณพันธ์ (2538:9) กล่าวถึงการปลูกพืช และการบำรุงรักษาพืชสมุนไพร ดังนี้
ในปัจจุบันพืชสมุนไพร ได้รับความนิยมในการนำมารักษาโรคมามากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องมีแหล่งสมุนไพรเพิ่มขึ้น และมีการปลูกทดแทนสมุนไพรที่ขึ้นตามธรรมชาติ หลักทั่วไปในการบำรุงรักษาพืชสมุนไพรก็เหมือนกับพืชทั่วไป ความอุดมสมบูรณ์ของพืชสมุนไพรจะเป็นสิ่งที่ชี้บอกคุณภาพของสมุนไพร การปลูกและบำรุงรักษาให้ใกล้เคียงกับลักษณะตามธรรมชาติ และจัดสภาพแวดล้อมของดินไม้ให้ได้เหมาะสม พืชสมุนไพรก็จะเจริญเติบโตได้ดี และให้คุณภาพการรักษาโรคดีขึ้นด้วย

2.1 การปลูก เป็นการนำส่วนของพืช เช่น เมล็ด หน่อ กิ่ง หัว ที่ผ่านการเพาะชำหรือด้วยวิธีการอื่นใด ใส่งไปในดิน หรือวัสดุปลูก เพื่อให้งอกหรือเจริญเติบโตต่อไป

2.2 การบำรุงรักษา เป็นการทำให้พันธุ์ไม้ที่ปลูกไว้ งอกงามต่อไป ควรหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีไม่ว่าด้านการใส่ปุ๋ยหรือการกำจัดวัชพืช ศัตรูพืช เนื่องจากสารเคมีอาจมีผลทำให้ปริมาณสารสำคัญในสมุนไพรเปลี่ยนแปลงไป หรืออาจมีพิษตกค้าง ที่เป็นอันตรายต่อการใช้สมุนไพร ดังนั้นการเลือกดูแลรักษาเป็นไปตามธรรมชาติจึงเป็นวิธีที่ดีที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วันดี กฤษณพันธ์ (2538 : 11) ได้ให้หลักทั่วไปในการเก็บรักษาสมุนไพร ดังนี้

4.1 ยาที่จะเก็บรักษาต้องทำให้แห้ง เพื่อป้องกันการขึ้นรา และการเกิดปฏิกิริยาทางเคมี (oxidation) ยาที่ยื่นร่างกายต้องหมั่นออกนาคาแดด

4.2 สถานที่เก็บรักษาจะต้องแห้งและเย็นมีอากาศถ่ายเทดี

4.3 ควรแยกเก็บสมุนไพรให้เป็นสัดส่วน เช่น แยกสมุนไพรที่มีพิษ สมุนไพรที่มีกลิ่นหอมออกจากกัน เพื่อป้องกันการสับสนปะปน ควรเก็บให้มีฉลากเพื่อป้องกันสัตว์เลื้อยและแมลงเข้าทำลาย

5. องค์ประกอบทางเคมีของพืชสมุนไพร

จากตำรับยาแผนโบราณที่ได้แนะนำสรรพคุณของพืชสมุนไพร ทำให้นักวิจัยรุ่นใหม่สนใจค้นคว้าวิจัยสรรพคุณทางยาด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์

พืชสมุนไพรแต่ละชนิด มีสารสำคัญที่มีฤทธิ์ทางยาแตกต่างกัน โดยสารเคมีที่มีอยู่ในเซลล์หรือในเนื้อเยื่อพืชทุกชนิด เป็นผลมาจากการสังเคราะห์แสงของพืชทั้งสิ้น

วันดี กฤษณพันธ์ (2532 : 12) พบว่า สารสำคัญที่มีฤทธิ์ทางยาของพืชสมุนไพร เป็นสารเคมีที่มีผลต่อสรีระของร่างกาย ดังนี้

5.1 Alkaloid เป็นสารรสขม มีในโตรเจนเป็นส่วนประกอบ มีคุณสมบัติเป็นด่าง เมื่ออยู่ในรูปของเกลือ ละลายน้ำได้ แต่ถ้าอยู่ในรูปของด่าง จะอยู่ในรูปตัวทำละลายซึ่งละลายไขมันได้ดี เช่น คลอโรฟอร์ม อีเทอร์ เป็นต้น ตัวอย่าง อัลคาลอยด์ : Atropine จากต้นลำโพง มีฤทธิ์ลดการบีบตัวของลำไส้ จึงใช้ผสมยาแก้ปวดท้อง

5.2 Glycoside เป็นสารประกอบซึ่งมี 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นน้ำตาล และส่วนที่ไม่ใช่น้ำตาล การมีน้ำตาลมาเกาะทำให้สารนั้นสามารถละลายน้ำได้ดีขึ้น ส่วนที่ไม่ใช่น้ำตาล เป็นสารพวกอินทรีย์ ซึ่งมีสูตรโครงสร้างและฤทธิ์ทางเภสัชวิทยาแตกต่างกันออกไป เช่น ถ้าเป็น Anthraquinone จะมีฤทธิ์เป็นยาถ่าย ถ้าเป็น Steroid หรือ Triterpene จะมีฤทธิ์ลดการอักเสบหรือเป็นยาขยายหลอดเลือด เป็นต้น

5.3 Essential Oil เป็นสารที่มีอยู่ในพืช โดยทั่วไปมีกลิ่นหอม เป็นส่วนผสมของสารเคมีหลายชนิดประเภท Terpene มักจะมีฤทธิ์ขับลม สารเหล่านี้มีหลายชนิดที่ใช้ปรุงแต่งกลิ่นยา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. หลักทั่วไปในการเก็บเกี่ยวพืชสมุนไพร

นอกจากการปลูกและการบำรุงรักษาพืชสมุนไพรแล้ว การเก็บเกี่ยวและการเก็บรักษาอย่างดีจะช่วยให้สมุนไพรคงคุณภาพไว้ได้

วันดี กฤษณพันธ์ (2538:10) ได้กล่าวถึงหลักทั่วไปในการเก็บรักษาสมุนไพร ไว้ดังต่อไปนี้

3.1 ประเภทราก หรือหัว ควรเก็บในช่วงที่พืชหยุดการเจริญเติบโต ใบและดอกกร่วงหรือในช่วงต้นฤดูหนาวถึงปลายฤดูร้อน เพราะในช่วงนี้ รากและหัวมีการสะสมตัวชาต่อน้ำสูง วิธีการเก็บใช้วิธีขุดด้วยความระมัดระวัง

3.2 ประเภทใบหรือทั้งต้น ควรเก็บในช่วงที่พืชเจริญเติบโตมากที่สุด เพราะมีตัวชามากที่สุด หรือบางชนิดอาจจะระบุช่วงเวลาเก็บให้ชัดเจน เช่น การเก็บใบที่ไม่อ่อน หรือไม่แก่จนเกินไป เก็บในช่วงดอกตูมเริ่มบาน หรือช่วงที่ดอกบานเต็มที่ วิธีเก็บ ใช้วิธีเด็ด เช่น กระเพรา ขลุ่ ฟักทะลายโจร เป็นต้น

3.3 ประเภทเปลือกต้นและเปลือกราก เปลือกต้นมักเก็บตามฤดูร้อนต่อกับฤดูฝน เพราะปริมาณน้ำในเปลือกจะสูง และลอกเปลือกออกง่าย การลอกเปลือกต้นนั้นอย่าลอกเปลือกออกรอบทั้งต้น เพราะจะกระทบกระเทือนในการส่งลำเลียงอาหารของพืช อาจทำให้พืชตายได้ ควรลอกจากกิ่งหรือแขนงย่อย ไม่ควรลอกจากลำต้นใหญ่ของต้นไม้ หรือจะใช้วิธีลอกครึ่งวงกลมก็ได้ ส่วนเปลือกรากควรเก็บช่วงต้นฤดูฝน

3.4 ประเภทดอก โดยทั่วไปเก็บในช่วงดอกเริ่มบาน แต่พืชบางชนิดควรเก็บในช่วงดอกตูม เช่น กานพลู เป็นต้น

3.5 ประเภทผลและเมล็ด โดยทั่วไปมักเก็บตอนผลแก่เต็มที่ เช่น มะแว้ง ดิปลิซุมเห็ดไทย แต่พืชสมุนไพรบางชนิดให้เก็บในช่วงที่ผลยังไม่สุก เช่น ฝรั่ง ใช้ผลอ่อนแก่ที่ทรงร่วง เป็นต้น

4. หลักทั่วไปในการเก็บรักษาสมุนไพร

การเก็บรักษาสมุนไพรมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการเก็บเกี่ยว เพราะการเก็บรักษาที่ไม่ดีอาจทำให้สมุนไพรเสื่อมคุณภาพได้

ใช้เป็นน้ำหอม ใช้แต่งกลิ่นอาหาร บางชนิดมีคุณสมบัติในการฆ่าเชื้อแบคทีเรีย

5.4 Tannin เป็นสารที่พบในพืชทั่วไป มีรสฝาด มีฤทธิ์เป็นกรดอ่อน สามารถตกตะกอนโปรตีน เมื่อถูกกับเกลือคลอไรด์ของเหล็ก จะให้สีเขียว น้ำเงิน หรือดำ เนื่องจากมีรสฝาดจึงใช้บรรเทาท้องร่วง และยังมีฤทธิ์ฆ่าเชื้อแบคทีเรียอีกด้วย

5.5 Gum เป็นของเหนียวที่พบในพืชบางชนิด จะพบเมื่อเรากัด หรือทำให้พืชนั้นเป็นแผล ซึ่งบางชนิดใช้เป็นยา

5.6 Latex เป็นยางสีขาวเหมือนน้ำมัน ประกอบด้วยแป้ง Gum, Racin และสารอื่น บางชนิดมีสารเคมี เมื่อรวมกับสารบางอย่าง จะทำให้เกิดมะเร็ง (Cocarcinogen) ที่เรียกว่า Phorbol

5.7 Steroid เป็นสารประกอบในพืช ละลายได้ดีในไขมันหรือตัวทำละลายที่ละลายไขมันได้สารในกลุ่มนี้ บางตัวใช้เป็นสารตั้งต้นในการสังเคราะห์ยาต้านการอักเสบ

5.8 Saponin เป็นสารประเภท ไกลโคไซด์ (Glycoside) Steroid หรือ Triterpine ซึ่ง Saponin มีคุณสมบัติทำให้เม็ดเลือดแดงเป็นพิษต่อสัตว์เลือดเย็น

5.9 Flavonoid เป็นสารประกอบของ คาร์บอนและออกซิเจน มีฤทธิ์ทางเภสัชวิทยาต่างๆ กัน เช่น ลดการอักเสบ ขยายหลอดเลือด ทำให้เม็ดเลือดกลายตัว ฆ่าเชื้อแบคทีเรีย

5.10 Cyanogenic Glycoside เป็นสารเคมีที่มีอยู่ในพืช เมื่อถูกย่อยด้วยเอนไซม์ เกิดปฏิกิริยาทางเคมี จะให้ไซยาไนด์ ซึ่งเป็นพิษต่อร่างกาย เนื่องจากไปแย่งออกซิเจนในเม็ดเลือดแดง ทำให้เม็ดเลือดแดงไม่สามารถจับกับออกซิเจน สารพวกนี้ถูกทำลายได้ง่าย โดยใช้ความร้อน มีอยู่ในพืชบางชนิด เช่น มันสำปะหลัง จึงไม่ควรรับประทานมันสำปะหลังสดๆ

6. ประโยชน์และโทษของสมุนไพร

ปัจจุบันยังคงมีบุคคลบางประเภทเข้าใจไขว้เขวกันอยู่เป็นจำนวนมาก ถึงประโยชน์และโทษของพืชสมุนไพร นั่นเป็นเพราะว่ายังไม่เข้าใจถึงประโยชน์และโทษของสมุนไพรอย่างแท้จริง เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นเข้าใจและหันมาใช้สมุนไพรมากขึ้น

รุ่งรัตน์ เหลืองนทีเทพ (2540 : 21) ได้รวบรวมประโยชน์และโทษของสมุนไพรไว้ดังนี้

6.1 ประโยชน์ของสมุนไพร

6.1.1 เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่แล้ว

6.1.2 มีความปลอดภัยในการใช้เนื่องจากสมุนไพรส่วนมาก มีฤทธิ์อ่อนไม่ค่อยมีพิษมีภัย

6.1.3 ประหยัด ราคาถูก

6.1.4 เหมาะสำหรับ ผู้ที่อยู่ห่างไกล ทुरกันดาร

6.1.5 ไม่ต้องกลัวปัญหาการขาดแคลนยา

6.1.6 เป็นพืชเศรษฐกิจทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในการซื้อขาย สามารถส่งไปจำหน่ายยังตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

6.2 โทษของสมุนไพร

6.2.1 เป็นการยากที่เลือกใช้สมุนไพรให้ถูกชนิด เนื่องจากพืชมีอยู่มากมาย และบางชนิด มีลักษณะคล้ายคลึงกันมาก

6.2.2 เป็นการยากที่จะเลือกใช้สมุนไพรให้ถูกขนาด ถูกสัดส่วน

6.2.3 การใช้พืชสมุนไพรหลายชนิดในการปรุง ทำให้เกิดความยุ่งยากในการเตรียมยา

6.2.4 เห็นผลในการรักษาช้า

6.2.5 พืชสมุนไพรบางชนิด อาจก่อให้เกิดผลข้างเคียงแก่ผู้ใช้

7. การพิจารณาเลือกสมุนไพรมาใช้ ซึ่งมูลนิธิโกมลคีมทอง (2537) ได้แนะนำแนวทางไว้ดังนี้

7.1 สมุนไพรที่ใช้นั้นควรรู้จักกันเป็นส่วนใหญ่ เพื่อป้องกันการนำไปใช้ผิดชนิด

7.2 สมุนไพรที่ใช้มีหลักฐานทางวิทยาศาสตร์รับรองการใช้ เพื่อความปลอดภัยต่อสุขภาพของผู้ใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7.3 ควรคำนึงถึงการที่จะหามีสัดหรือกึ่งพันรู้ได้ง่าย เพื่อสะดวกแก่การแพร่กระจายพันธุ์

7.4 เป็นสมุนไพรที่นำมาใช้ได้ง่าย เพื่อความสะดวกในการนำมาปรุงเป็นยา

8. การป้องกันอันตรายที่อาจเกิดจากการใช้ยาสมุนไพร

ยาสมุนไพรหากไม่มีความรู้จริงในการใช้ย่อมก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภคได้ ดังนั้นจึงควรมีวิธีการป้องกันอันตรายจากการใช้ยาสมุนไพร ซึ่งจำเป็นอย่างมากที่ผู้ขายจะต้องคำนึงถึงก่อนการใช้

มูลนิธิโกลดลิมทอง (2537) ได้แนะนำการป้องกันอันตรายที่อาจเกิดจากการใช้ยาสมุนไพรไว้ดังนี้

8.1 ถ้ายาใดไม่เคยกินมาก่อน ควรเริ่มกินในขนาดที่ยังน้อยๆ ก่อน เช่น กินเพียงครึ่งหนึ่งของขนาดที่กำหนดให้ รอดูว่ามีสิ่งผิดปกติเกิดขึ้นในร่างกายหรือไม่ ถ้าไม่มีจึงค่อยกินต่อไป อย่าใช้ยาเข้มข้นเกินไป เช่น ยาที่บอกว่าให้ต้มกินธรรมดา ห้ามไปใช้ต้มเคียวกิน เพราะยาจะเข้มข้นเกินไปจนทำให้เกิดพิษได้ เช่น ยาขบ่น้ำนม ถ้าต้มเคียวจะทำให้ยาร้อนเกินไปจนน้ำนมแห้งได้

8.2 ควรรู้พิษของยาก่อนใช้ เพราะไม่มียาอะไรที่ไม่มีพิษ การรู้จักพิษจะทำให้มีความระมัดระวังในการใช้มากขึ้น

8.3 ไม่ควรกินยาตัวเดียวกันทุกวันเป็นเวลานานๆ โดยไม่จำเป็น โดยทั่วไปไม่ควรกินยาอะไรติดต่อกันทุกวันกินหนึ่งเดือน เพราะจะทำให้เกิดพิษสะสมขึ้นได้

8.4 คนที่อ่อนแอมาก เด็กอ่อน และคนชราห้ามใช้ยามาก เพราะคนเหล่านี้มีกำลังต้านทานยาน้อยจะทำให้เกิดพิษได้ง่าย

ส่วนที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพืชสมุนไพรที่ทำการศึกษา

ในปี พ.ศ. 2528-2531 โครงการช่วยเหลือจากรัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันได้ให้การสนับสนุนโครงการวิจัย เพื่อพัฒนาสมุนไพรในงานสาธารณสุขมูลฐาน โดยมีสำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขเป็นแกนกลาง ในการบริหารงาน โครงการนี้มีเป้าหมายในการผลิตและ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พัฒนาตำรับยาสมุนไพร 5 ชนิด คือ ขมิ้นชัน ขุมเห็ดเทศ ฟ้าทะลายโจร ว่านหางจระเข้ และ พญาขอ เพื่อเป็นยาสมุนไพรทดลองใช้ตามโรงพยาบาล การศึกษาวิจัยด้านสมุนไพร ได้กระทำอย่างต่อเนื่อง แต่มีปัญหาสำคัญคือ เป็นการวิจัยที่ไม่ครบวงจร ทำให้ไม่สามารถนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ และที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ ขาดข้อมูลทางด้านคลินิก แม้ยังคงมีการใช้สมุนไพรอยู่ในหมู่ประชาชน แต่ก็ขาดการบันทึกประสบการณ์นั้นไว้(จรัญ มีখনอน , 2533 : 130)

เพื่อให้ผลของการวิจัยค้นคว้าสมุนไพรในงานสาธารณสุขมูลฐานมีประโยชน์ต่อประชาชนในวงกว้างจึงมีการสนับสนุนทางด้านข้อมูลข่าวสาร โดยมีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสาร 2 แห่ง คือ ศูนย์ข้อมูลสมุนไพรคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และศูนย์ข้อมูลสมุนไพร และการแพทย์ไทยเดิม กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

จรัญ มีখনอน (2533 : 131) กล่าวถึงประโยชน์ของศูนย์ข้อมูลสมุนไพรทั้ง 2 แห่ง ไว้ว่า ศูนย์ข้อมูลสมุนไพรทั้งสองแห่งได้ทำการคัดสรรข้อมูลสมุนไพรที่มีสรรพคุณดีและปลอดภัย เพื่อสนับสนุนการส่งเสริมในระบบสาธารณสุขมูลฐาน สำหรับประโยชน์ในระยะยาว คือ รัฐบาลใช้ประโยชน์จากศูนย์ข้อมูลเพื่อการวางแผนการพัฒนาสมุนไพรของชาติ

1. ลักษณะทั่วไปและประโยชน์ทางยาของขมิ้นชัน

ขมิ้นชันมีชื่อเรียกมากมายแตกต่างกันไป เนื่องจากขมิ้นเป็นเครื่องเทศที่ใช้ใส่ในแกงเหลือง บางท้องถิ่นจึงเรียกว่า ขมิ้นแกง ชื่ออื่นๆ มีอีกมากมาย อาทิ เช่น ขมิ้น (ทั่วไป), เข้าขมิ้น (พ่ายัพ), ขมิ้นหอยก ขมิ้นแดง ขมิ้นหัว (เขียงใหม่), หมิ้น มิ้น จีมิ้น (ภาคใต้), ขมิ้นแดง ตายอ (กะเหรี่ยง-กัมพูชาเพชร), สะขอ (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน), ขมิ้นเป็นพืชเก่าแก่ที่รู้จักกันมานาน เป็นพืชพื้นเมืองของประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และมีการแพร่กระจายไปสู่แถบต่างๆ มีบันทึกไว้ว่า ...มาร์โค โปโล ได้นำไปปลูกในจีนเมื่อ พ.ศ. 1280 จากนั้น จึงแพร่เข้าสู่ยุโรป และส่วนอื่นๆ ของโลก... (บัญญัติ สุขศรีงาม, 2527 : 32)

“ขมิ้นชันเป็นพืชล้มลุกที่มีอายุหลายปี ส่วนต้นที่โผล่ขึ้นมาเหนือดินสูง 60-90 เซนติเมตร ใบที่ขึ้นมาจากเหง้าอยู่รวมกันเป็นกอ มีก้านใบยาว ช่อดอกโผล่ขึ้นมาจากดิน กลีบเลี้ยง (Bract) สีชมพูหุ้มดอกที่มีสีเหลืองอ่อนไว้ ส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์และขายเป็นสินค้า คือเหง้า ขมิ้นชัน เป็นพืชที่ชอบอากาศร้อนมีความชื้นสูงและฝนตกชุก ชอบดินทรายหรือดินร่วนซุยและเป็นดินที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อุคมสมบูรณ์ ที่ดินซึ่งอยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลถึง 1,200 เมตร ขมิ้นชันก็ขึ้นได้” (นิจสิริ เรื่องรังษี, 2534 : 18)

ขมิ้น ขยายพันธุ์โดยใช้ตาที่เหง้า เนื่องจากขมิ้นชอบอากาศร้อนและมีความชุ่มชื้นชอบดินร่วนซุยที่ระบายน้ำได้ดี ดังนั้นประเทศที่มีสภาพดังกล่าวจึงปลูกขมิ้นขายเป็นสินค้าอาทิเช่น อินเดีย จีน อินโดนีเซีย ฯลฯ รวมทั้งประเทศไทย

ประโยชน์ทางยาของขมิ้นชัน

จำลอง เพ็งคล้ายและคณะ (2529 : 68) กล่าวถึงสรรพคุณของขมิ้นชันในการบำบัดรักษาโรคต่างๆ หลายชนิด ว่าในตำรับยาไทยหลายเล่ม ได้รวบรวมสรรพคุณในการรักษาโรคในส่วนเหง้าของขมิ้นชัน คือ รักษาแผลในลำไส้ คลายกล้ามเนื้อเรียบในลำไส้ที่เกร็งตัว ขับลม เจริญอาหาร แก้อาการไม่สบาย วิงเวียน มีฤทธิ์ระงับเชื้อ ฤทธิ์ต้านวัณโรค รักษาโรคผิวหนัง ผื่นคัน คมแก้หวัด แก้พิษงูกัด มดกัด รักษากลาก เกื้อย เป็นยาบำรุง แก้อาการชัก ลดไข้ ขับปัสสาวะ ป้องกันโรคหนองใน รักษาอาการฟกช้ำ ฆ่าเชื้อพยาธิ แก้อาการจุก ทดไข้ ขับเสมาน แก้อาการจุก ทำให้ผายลม รักษาไข้ท้องมาน แก้ไข้ผอมเหลือง แก้พิษเสมหะและโลหิต รักษาแผลในกระเพาะอาหาร ให้เป็นยาขัดฟัน รักษาฟัน แก้ท้องผูกเลือด แก้โลหิตออกทางทวารหนักและเบา

การใช้ขมิ้นชันของชาวบ้านในไทยและต่างประเทศ

จากหลักฐานที่ค้นพบกล่าวว่าขมิ้นได้มีใช้กันในชาวแอสซีเรียน (Assyrian) ตั้งแต่ 600 ปีก่อนพุทธศักราช ดังนั้นตำรายาขมิ้นชันของไทยและประเทศอื่นจึงถ่ายทอดค่อยๆ กันมา ซึ่งมูลนิธิโกลด์สตีทอง (2527 : 62) ได้ทำการเก็บรวบรวมไว้มีดังนี้

แก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ ธาตุพิการ อาหารไม่ย่อย กระเพาะอาหารอ่อนแอ โดยปกติชาวอินเดีย ชาวมาเลเซียและชาวอินโดนีเซีย นิยมการปรุงอาหารผสมผงกะหรี่ ซึ่งในผงกะหรี่มีขมิ้นชันเป็นส่วนประกอบที่สำคัญอยู่ การนำมาใช้เป็นยาแก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ ช่วยย่อยอาหารและขับลม นั้น ชาวอินเดียจัดไว้เป็นยาประจำบ้าน ส่วนชาวมาเลเซียและชาวอินโดนีเซียมักจะใช้

ขมิ้นชันร่วมกับตัวยาอื่นอีก ในการแก้โรคดังกล่าว แต่ชาวจีนไม่นิยมใช้ ขมิ้นชันนำมาใช้ แก้อาการปวดเสียดในท้อง ปวดหน้าอก และปวดท้อง และมีการนำขมิ้นมาใช้เป็นยาขับลมด้วย

แก้ท้องร่วง แก้บิด ตัดเอาแงงขมิ้นชันขนาดพอควรล้างให้สะอาด ตำให้ละเอียด คั้นเอาแต่น้ำสุกเท่าตัว กินครั้งละประมาณ 2 ช้อนโต๊ะ วันละ 3-4 ครั้ง อาจเติมเกลือเล็กน้อยให้กินง่ายขึ้น หรือ ใช้หัวขมิ้นชันเผาไฟแล้วโขลกให้ละเอียด คั้นกับน้ำปูนใสกินครั้งละ 1-2 ถ้วยชา ชาวมาเลเซียและชาวอินโดนีเซีย ให้ขมิ้นชันระงับการเกร็งตัวของลำไส้ในคนที่ท้องร่วงหรือเป็นบิด

แก้หัวใจ ใช้ขมิ้นชันตำให้ละเอียด คั้นเอาน้ำผสมน้ำปูนใสกินครั้งละ 1-2 ถ้วยชา วันละ 2-3 ครั้ง

แก้ตกเลือด ใช้ขมิ้นชันแก้ตกเลือด โดยเอาขมิ้นชันผง 1 ช้อนโต๊ะ มาผสมกับน้ำคั้นสุก 1 ถ้วยชา กินเพียงครั้งเดียว แก้หญิงตกเลือดให้หยุด หรือนำขมิ้นชันมาละลายสุราแทรกพิมเสนกินก็ได้

ยาสตรีคลอดบุตร นำผงขมิ้นชันผสมดินสอพองทาท้องหญิงมีครรภ์ตั้งแต่ท้องเริ่มขยายจนหลังคลอดจะทำให้ท้องไม่แตกง่าย ชาวอินเดียใช้ขมิ้นชันปรุงเป็นยาทาท้องสตรีหลังคลอดบุตรใหม่ ๆ

ขับพยาธิ ชาวอินเดีย ชาวฟิลิปปินส์ และชาวเวียดนาม ใช้ น้ำคั้นจากหัวขมิ้นชันสดกินครั้งละ 1-2 ช้อนโต๊ะ กินเป็นยาฆ่าและถ่ายพยาธิ

แก้ไข้ แก้หวัด ใช้แงงขมิ้นชันสดขยี้คมแก้หวัดคัดจมูก ชาวอินเดียใช้ผงขมิ้นชันโรยในไฟแล้วสูดดมควรรักษาไข้หวัดที่มีอาการหนักได้ผลดี

บรรเทาอาการปวดหัว ชาวแอฟริกาแถบหมู่เกาะมารี ใช้ผงขมิ้นผสมกับแป้งปัดไว้ที่ศีรษะเพื่อบรรเทาอาการปวด

แก้ตาแดง ใช้ขมิ้นชันผงมาโรยในตาถ่านให้มีควันลอยขึ้นมา ลืมตาจนวันนี้วันละครึ่ง ภายใน 2-3 วัน โรคเจ็บตา ตาขำจะหาย หรือใช้ขมิ้นชันผงผสมกับน้ำมันคนผสมกัน ตั้งไฟให้ร้อน แล้วทิ้งไว้ให้เย็นแล้วใช้สำลีชุบหยอดตาเพื่อแก้โรคตาแดงได้ผล ที่อินเดียใช้น้ำต้มขมิ้นชันรักษาตาแดง และตาอักเสบเป็นหนอง โดยใช้ขมิ้น 1/2 ถ้วยต่อน้ำ 20 ถ้วย แล้วใช้ผ้านุ่มๆ จุ่มน้ำยาปิดไว้ที่เปลือกตา บางคนใช้น้ำต้มขมิ้นชันล้างตาเวลตาแดง

รักษาฟัน ให้เคี้ยวเกลือ 1 หยิบมือ แล้วเคี้ยวขมิ้นชันเท่าปลายนิ้วก้อย และให้อมไว้นาน 10 นาที ทำเป็นประจำ ฟันจะคงทน นอกจากนี้ขมิ้นชันยังใช้ขัดฟันให้ขาวอีกด้วย โดยการเอานิ้วแตะขมิ้นชันแล้วนำมาขัดฟันให้ทั่ว ทั้งไว้สักครูจึงบ้วนทิ้ง แล้วแปรงด้วยยาสีฟันอีกครั้ง จะทำให้ฟันขาวและช่วยรักษาฟันให้คงทน

แก้ปวดฟัน นำขมิ้นชันสดโขลกกับเกลือให้เค็มจัด ผสมพิมเสนและการบูร บดให้ละเอียดใช้แทนยาสีฟัน แก้ปวดฟัน เหงือกบวม

รักษาแผลสด ใช้ขมิ้นผง 1 ช้อนโต๊ะ ผสมกับน้ำมันมะพร้าวหรือน้ำมันหมู 2-3 ช้อนโต๊ะ เคี้ยวด้วยไฟอ่อนๆ คนจนน้ำมันกลายเป็นสีเหลืองจากนั้นจึงใช้น้ำมันใส่แผล หรือจะใช้ขมิ้นชันล้างให้สะอาดแล้วตำจนละเอียดคั้นเอาน้ำใส่แผล ชาวอินเดียและฟิลิปปินส์ใช้น้ำคั้นจากขมิ้นสดรักษาแผลสด แผลดลอก และแผลที่เกิดจากตัวทากหรือปลิงกัด ตำรับยาที่นิยมใช้กันมากคือ ขมิ้นมาผสมกับน้ำปูนใสเล็กน้อย ผสมสารส้มหรือดินปะสิว พอกบริเวณที่เป็นแผลและยังใช้แก้เลือดช้ำชอกด้วย

แก้ปวดหัว โดยล้างเท้าให้สะอาดเช็ดให้แห้ง ฝนขมิ้นชันทาที่เท้า แล้วจึงทาปูนแดงลงไปตรงหน้าเท้า จะทำให้แผลแห้งและตกสะเก็ด

แก้ฟกช้ำ นำขมิ้นผสมปูนแดง ทาแก้ฟกช้ำดำเขียว

แก้ชันนะตุ ใช้ขมิ้นชันประมาณ 1 ounculi เนื้อมะพร้าวแก่ๆ แผ่นขนาดเท่านิ้วชี้ 2 ชิ้น ใบมะลิ 1 กำมือ ตำรวมกันทำเป็นลูกประคบ แด้มตามศีรษะเด็กเล็กๆ ที่เป็นผลพุพอง น้ำเหลืองเฝิ้มขึ้นเป็นตุ่ม หนึ่งศีรษะมีกลิ่นเหม็นคาว แผลมีขอบแดงๆ เนื่องจากความร้อน หลังจากทายาแล้วแผลจะตกสะเก็ดเร็วขึ้น แต่ขณะใช้ยาต้องสระผมให้เด็กทุกวันตอนเช้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอก 5974 และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แก้ฝืนคัน ใช้ขมิ้นชันผงโรยบนส่วนที่คันแล้วถูบหรือถูบ่อยๆ ให้ขมิ้นชันติดอยู่ที่ส่วนเป็นฝืน ทำบ่อยๆ สามารถระงับอาการคันและฆ่าเชื้อ

แก้เด็กเป็นผื่น เด็กๆ ที่มีเม็ดคันๆ ตามตัว หรือจำพวกหิด ให้เอาข้าวสารหนึ่งกำมือ และขมิ้นชันสดเล็กน้อย ตำหรือบดให้ละเอียดผสมน้ำเล็กน้อยแล้วทาทั่วตัว

แก้กลาก เอาผงขมิ้นผสมน้ำฝน คนให้เข้ากันดี ใช้ทาบริเวณที่เป็นกลากทุกเช้า-เย็น

แก้พิษยุง ขูดเนื้อขมิ้นทาถูบริเวณที่ยุงกัด จะหายคันและตุ่มจะยุบหายไป หรือ เอาขมิ้นผงละลายน้ำทาตรงที่ยุงกัด

รักษาฝี เอาหัวขมิ้นผสมกับเกลือพอประมาณ ตำพอกแก้พิษฝีที่เจ็บปวด

แก้พิษมดกัด ใช้น้ำล้างมดออก แล้วเอาผงขมิ้นโรยให้ทั่ว ขมิ้นจะดับพิษมด

2. ลักษณะทั่วไปและประโยชน์ทางยาของขมิ้นเทศ

ขมิ้นเทศ เป็นไม้พื้นเมืองของอเมริกาเขตร้อน ใช้เป็นสมุนไพร เนื่องจากเป็นพืชที่ปลูกง่ายไม่ต้องการเอาใจใส่มากนักเพียงปลูกในดินร่วนซุยใกล้แหล่งน้ำ ...ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 คนกรุงเทพฯ ใช้ใบขมิ้นเทศตากแห้ง คั่วไฟอ่อนๆ จนหอม ใช้ชงน้ำดื่มแทนชาที่ขาดตลาด... (วิรัช อภัยสุวรรณ, 2520 : 119) ขมิ้นเทศพบได้ทั่วไปในประเทศไทย ทั้งบนที่ราบและบนเขาสูงถึง 1,500 เมตร มีชื่อเรียกแตกต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่น เช่น ขมิ้นเทศใหญ่ (ภาคกลาง) ขี้คาก ถับมีนหลวง หมากกะลิงเทศ (ภาคเหนือ) ส้มเทศ (เชียงใหม่) ขมิ้นเทศ (มหาสารคาม) ตะลือพอ (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน) (เสงี่ยม พงษ์บุญรอด, 2513 : 15)

ขมิ้นเทศเป็นไม้พุ่มขนาดกลาง สูง 1.5-3 เมตร ลำต้นแข็งมีเนื้อไม้ ใบเป็นใบประกอบยาว 30-60 ซม. มีใบย่อย 5-12 คู่ ใบย่อยลักษณะรูปไข่ปลายมน ยาว 5-15 ซม. กว้าง 5-7 ซม. ฐานใบมนไม่เท่ากันทั้งสองข้าง ก้านใบย่อยสั้นมาก ดอกออกเป็นช่อจากปลายกิ่ง ยาว 15-30 ซม. ดอกย่อยมีเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 4 ซม. ก้านดอกย่อยสั้นมาก ใบประดับเป็นแผ่นบางๆ ปลายเส้นที่กลีบดอกเห็นได้ชัด เกสรตัวผู้ยาวไม่เท่ากัน เกสรตัวเมียมี 1 อัน ผลเป็นฝักไม่มีขน กว้าง 1.2-1.5 ซม. ยาว 10-20 ซม. มีปีก 4 ปีกตามความยาวของฝัก ฝักสีดำแก่ แตกตามยาวแนวปีก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อันหนึ่ง ฝักหนึ่งมีเมล็ด 50-60 เม็ด เมล็ดแบนรูปสามเหลี่ยม ผิวนอกขรุขระสีน้ำตาลไหม้ที่คอดขอบ ขึ้นเองตามที่ชุ่มชื้น ที่รกร้าง นอกจากนั้นพบปลูกเป็นรั้ว ดอกออกเป็นช่อใหญ่สีเหลืองสดเป็น แนวสวยงาม คล้ายเทียนบูชาพระขนาดใหญ่ ภาษาอังกฤษจึงเรียกว่า Candle Bush หรือ Seven-Golden-Candle Stick เนื่องจากช่อดอกซ้อนกันหลายชั้น (ประมาณ 7 ชั้น) แต่บางที่เรียกว่า Ringworm Senna หรือ Ringworm Bush (ลัดดาวัลย์ บุญรัตนกรกิจ, 2541 : 37)

ประโยชน์ทางยาของชุมเห็ดเทศ

ส่วนที่ใช้เป็นยาของชุมเห็ดเทศ คือใบ ดอกและเปลือก รวมทั้งเนื้อไม้ ใช้ได้ทั้งสดและตากแห้งสรรพคุณในการรักษาโรคคือ แก้ท้องผูก รักษากลาก และฝี ฯลฯ เป็นต้น สรรพคุณแยกเป็นส่วนๆ ได้ดังนี้

ชัชโย ชัชชาวุฒิปุทธ (2524 : 70) ได้กล่าวถึงสรรพคุณในการรักษาโรคของชุมเห็ดเทศ ดังนี้ ใบ รสขม สุกุม ใช้ภายนอกฆ่าพยาธิ แก้กลาก ผิวหนังอักเสบเป็นผื่นคัน เส้นประสาทอักเสบ เป็นริ้วหรือผื่นคันมีน้ำเหลือง แผลบวม ฝี มีหนอง ต้มน้ำกินเป็นยาระบาย อมบัววนปาก แก้กระเพาะอาหารอักเสบและใช้เป็นยาบำรุง ยาถ่าย ขับเสมหะ และขับพยาธิ ยาต้มจากใบจิบกินวันละหลายๆ ครั้ง แก้หลอดลมอักเสบ หืด และเป็นยาอมบัววนปาก ยาต้มหรือยาชงจากใบ ใช้เป็นยาถ่าย ยาต้มเข้มข้นใช้ช่วยเร่งคลอด หรือทำให้แท้ง ใช้ภายนอกชะล้างผิวหนังอักเสบเป็นผื่นคัน น้ำคั้นจากใบ ผสมน้ำปูนใสใช้ขับพยาธิ เด็กอัฟริกันผิวหนังเป็นแผลใช้ใบตำผสมน้ำอบ และบางครั้งใช้อบเด็กแรกเกิด นอกจากนี้ชาวอัฟริกันปลูกต้นนี้รอบๆ บ้านเพื่อใช้ไล่แมลง

ลัดดาวัลย์ บุญรัตนกรกิจ (2541 : 37) ได้กล่าวถึงสรรพคุณของดอกชุมเห็ดเทศไว้ว่า ดอกแก้โรคท้องผูกเพราะมีสารพวกแอนทราควิโนน (antra quinone) ซึ่งมีฤทธิ์กระตุ้นลำไส้ใหญ่ให้บีบตัวเพื่อขับถ่ายและขณะเดียวกันก็มีสารแทนนิน (Tannin) ซึ่งมีฤทธิ์แก้ท้องเสีย จึงนับว่าเป็นยาถ่ายที่ดี ซึ่งภาษาทางแพทย์แผนโบราณเรียกว่า “รู้ปีครู้ปีตัวเอง” แม้จะให้ปริมาณมากเกินไปก็ไม่เกิดอันตราย

สมสุข มัจฉาชีพ (2534 : 70) กล่าวถึงประโยชน์ในส่วนต่าง ๆ ของชุมเห็ดเทศในการรักษาโรคไว้ว่า เมล็ด ใช้เป็นยาขับพยาธิ เนื้อไม้และเปลือก ใช้เป็นยาขับน้ำเหลืองเสีย ทั้งต้น (ต้นอ่อน) ต้มกินเป็นยาขับพยาธิไล่เคื้อน หรือใช้น้ำคั้นจากทั้งต้นผสมกรดมะนาว (citric acid)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กินขับพยาธิไส้เดือน ในศรีลังกาและอินเดียใช้เป็นยาแก้ปวด และเบื่อบลา ต้น ราก และใบ คั้น น้ำกินแทนน้ำชา แก้ท้องผูกและขับปัสสาวะ

3. ลักษณะทั่วไปและประโยชน์ทางยาของฟ้าทะลายโจร

ฟ้าทะลายโจรเป็นพืชเก่าแก่ที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในประเทศจีน อินเดีย และชวา โดยเฉพาะประเทศจีน มีการทดลองค้นคว้าต่อเนื่องกันมาเป็นเวลานานถึงสรรพคุณต่างๆ ว่ารักษาโรคได้เฉียบขาดมาก ชื่อเรียกของฟ้าทะลายโจรมีอีกหลายๆ ชื่อ เช่น น้ำลายพังพอน, ขวงฉิมน้อย, โช่วเช่า, ขุนโจรห้าร้อย, ขวนชิงเหลียน (ศิริมา พรสุวัฒน์กุล, 2532 : 3)

ลักษณะโดยทั่วไปของต้นฟ้าทะลายโจรที่โครงการสมุนไพรเพื่อการพึ่งตนเอง (2534 : 7) กล่าวไว้คือ ต้นฟ้าทะลายโจรเป็นพืชตระกูลเดือยคล้ายกับต้นด้อยดึงและทองพันชั่ง ลักษณะการแตกกิ่งแตกใบคล้ายคลึงกัน ลำต้นเป็นลักษณะสี่เหลี่ยม ต้นสูงประมาณ 1 ศอกถึง 1 แขน ใบเรียวยาวปลายใบแหลม สีเขียวเข้มเป็นมัน ขอบใบมีรอยหยักเล็กน้อยเกือบเรียบ ใบแตกออกเป็นคู่ ใบยาวขนาดปลายนิ้วก้อย มีดอกเล็กๆ สีขาว ด้านในมีขอบกระสีม่วงแดง ฝักคล้ายด้อยดึง เวลาแก่จะมีสีน้ำตาลและแตกออกมีเมล็ดเล็กๆ นำไปขยายพันธุ์ได้

ทุกส่วนของต้นฟ้าทะลายโจรมีรสขมมาก และถ้านำลำต้นมาตากแห้งจะเหนียวและแข็ง บดขยี้ ต้นฟ้าทะลายโจรนี้ชาวจีนนิยมปลูกกันมาก เมื่อปลูกได้ 3-5 เดือน จึงนำมาใช้ได้ ถ้าจะให้ดีเก็บใบขณะที่ยังเริ่มออกดอกจะได้ใบที่มีเนื้อเยื่อมากที่สุด มีฤทธิ์ดีที่สุด ยาแห้งเก็บไว้ได้ 1 ปี (ชัยโย ชัยชาญทิพยุทธ ,2524 : 14)

ประโยชน์ทางยาของฟ้าทะลายโจร

ลัดดาวัลย์ บุญรัตนกรกิจ (2541 : 89) กล่าวว่า ฟ้าทะลายโจรเป็นพืชที่ชาวบ้านรู้จักสรรพคุณกันอย่างแพร่หลายว่า ใช้รับประทานแก้ท้องเสีย แก้บิด แก้ไข้ แก้เจ็บคอ และใช้ภายนอกเป็นยาพอกแก้แมลงสัตว์กัดต่อย เมื่อเทียบกับสมุนไพรอื่นๆ จัดว่า มีประสิทธิภาพในการรักษาสูงมาก ฟ้าทะลายโจรจัดว่าเป็นยาอยู่ในจำพวกเพนนิซิลิน เมื่อเทียบกับยาแผนปัจจุบัน ซึ่งวงการแพทย์จีนได้จัดฟ้าทะลายโจรเป็นยาคำรากลวงที่มีสรรพคุณเด่นมากตัวหนึ่งโดยใช้เพียงตัวเดียวไม่ผสมกับตัวยาอื่นเลย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โครงการสมุนไพรเพื่อการพึ่งตนเอง (2534 : 17) พบว่า ฟ้าทะลายโจรสามารถรักษาโรคเหล่านี้ได้ดี แก้อาเจียน คออักเสบ ต่อมทอนซิลอักเสบ หลอดลมอักเสบ แก้กิดเชื้อทำให้ปวดท้อง ท้องเสีย บิด และแก้กระเพาะอักเสบ ถ้าใส่ผักสด แก้วน้ำหว่าด เป็นยาขมเจริญอาหาร

การใช้ฟ้าทะลายโจรเป็นยาของชาวบ้านในไทยและต่างประเทศ

ต้นฟ้าทะลายโจรเป็นต้นไม้ที่มีคุณวิเศษมากตัวหนึ่งที่ชาวจีน อินเดีย และชาว นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายและรู้จักใช้กันมานานแล้ว แต่หมอบุราณและชาวบ้านของไทยกลับไม่ค่อยรู้จักและนิยมใช้กัน ไม่เหมือนประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง ทั้งๆ ที่ระยะหลังนี้ได้มีการทดสอบหาสารออกฤทธิ์ของฟ้าทะลายโจร ซึ่งสารออกฤทธิ์ในฟ้าทะลายโจรที่ขึ้นในประเทศไทยมีมากกว่าที่ขึ้นในจีน

โครงการสมุนไพรเพื่อการพึ่งตนเอง (2534 : 19) ได้พิมพ์หนังสือออกเผยแพร่ว่า ได้รวบรวมการใช้ฟ้าทะลายโจรไว้ ดังนี้

แก้อาเจียน คออักเสบ ต่อมทอนซิลอักเสบ ในเมืองจีนทดลองพบว่าฟ้าทะลายโจรรักษาโรคเกี่ยวกับคอได้ผลดีที่สุด ดังนั้นจึงนิยมใช้รักษาโรคนี้มาก ชาวอินเดีย แก้อาเจียน หรือต่อมทอนซิลอักเสบได้ผลเร็วมาก กินเพียง 1-2 ครั้งก็จะเห็นผลทันที ถ้าไม่ดีขึ้นแสดงว่ายาไม่ถูกกับโรค ควรเปลี่ยนยาได้ ฟ้าทะลายโจรยังช่วยขับเสมหะได้ดี และช่วยให้คอชุ่มชื้นไม่แห้งผากหรือร้อนคอ นอกจากนี้ในอินเดียก็นิยมใช้ฟ้าทะลายโจรรักษาโรคคอ

แก้ปวดท้อง ท้องเสีย บิด ถ้าใส่ผักสด มีการทดลองอันหนึ่งพบว่าฟ้าทะลายโจรเมื่อเข้าสู่ร่างกายแล้วจะไปออกฤทธิ์ตรงลำไส้มากที่สุด ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุที่ทำให้ฟ้าทะลายโจรรักษาโรคติดเชื้อที่ท้องและลำไส้ได้ผลดี สำหรับวิธีการใช้ ใช้เพียงยาเม็ดก็ได้ผลดีแล้ว ไม่จำเป็นต้องใช้ชาขงหรือชาต้มให้ลำบาก กินครั้งละ 10 เม็ด (ขนาดเท่าเม็ดถั่วเหลือง) ทุกๆ 4-6 ชั่วโมง ในอินเดียถือว่าฟ้าทะลายโจรเป็นต้นไม้ที่รักษาโรคบิดรุนแรงได้ ซึ่งคณะกรรมการหมอบุรุษสมุนไพรในอินเดียได้เคยประชุมปรึกษาหารือแล้วลงมติว่า ฟ้าทะลายโจรใช้แก้บิดได้ดี แก้อาเจียนในเด็ก ซึ่งชาวอินเดีย ชาวปากีสถานและชาวบังกลาเทศ ใช้ฟ้าทะลายโจรเป็นตัวยาคำคัญในการปฐมพยาบาลประจำบ้าน สำหรับเด็กที่เป็นโรคท้องลำไส้ เช่น ปวดท้อง ท้องอืด ท้องเฟ้อ ถ้าใส่ผักสด เมื่ออาหารถ่ายอุจจาระไม่เป็นปกติ ให้นำกากพลู กระจวาน เม็ดผักชีล้อม และเครื่องเทศจำพวกอื่นๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ห้องสมุดคณะเทคโนโลยีการเกษตร

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ลาดกระบัง

อย่างละเท่าๆกัน บดให้ละเอียด ผสมน้ำคั้นจากใบฟ้าทะลายโจร ปั้นเป็นเม็ดเอาไปตากแดดให้แห้ง ใช้ครั้งละ 4 เม็ด โดยน้ำยา 4 เม็ดมาบดละลายกับน้ำนมของแม่มกิน (ลักษณะเป็นยากวาดคอเด็ก) ในตำรากล่าวว่ายานี้ใช้กับเด็กอายุ 1 เดือนถึง 1-2 ปี

แก้ไขหวัด การใช้ฟ้าทะลายโจรที่ให้ผลดีและออกฤทธิ์ได้เร็วที่สุดในทางการแก้ไขหวัด คือการใช้เป็นยาขงหรือ ยาต้ม วิธีนี้เป็นวิธีที่กินยากที่สุดเพราะรสขมมาก ถ้าจะให้กินได้ง่ายอาจใช้วิธีบดใบให้เป็นผงแล้วปั้นเป็นเม็ดผสมน้ำผึ้งหรือรำเชื่อมกิน แต่จะต้องกินเป็นจำนวนมาก ครั้งหนึ่งประมาณ 8-10 เม็ดขึ้นไป และได้ผลสู้ยาต้มหรือยาขงไม่ได้ ถ้าเริ่มรู้สึกว่ารันทันเนื้อรันทัว ทำท่าว่าจะเป็นไข้ให้รีบกินฟ้าทะลายโจรจะได้ผลดี ถ้าปล่อยไว้นานกว่านี้ แล้วค่อยมากิน ยาจะไม่ค่อยได้ผลหรือได้ผลน้อย

4. ลักษณะทั่วไปและประโยชน์ทางยาของว่านหางจระเข้

ว่านหางจระเข้เดิมมาจากประเทศอเมริกา เป็นพืชอวบน้ำ ปลูกกันมากในแถบประเทศเม็กซิโกและแพร่หลายเข้ามาในประเทศอินเดียโดยนักพรตและแพร่หลายไปยังประเทศต่างๆ รวมทั้ง ประเทศจีนและไทย ซึ่งจีนมีชื่อเรียกว่า น้ำเต้า น้ำเต๊ก ส่วนไทยเรียกทั่วไปว่า ต้นหางจระเข้ ว่านหางจระเข้ ว่านไฟไหม้ (เหนือ) (เถื่อน กัมพูชาญจนะ , 2513 : 498)

ลักษณะโดยทั่วไปของว่านหางจระเข้

พร้อมจิต ศรลัมพ์และคณะ (2537 : 182) กล่าวถึงว่านหางจระเข้ว่า เป็นไม้ล้มลุกเนื้ออ่อน กาบใหญ่ยาวประมาณ 1 ฟุต ใบหนาแข็งและยาว ภายในใบเป็นวุ้นเมือกๆ ริมใบสองข้างมีหนามแหลมตามครีบบใบ โคนใบใหญ่ ใบสีเขียว ต้นอ่อนมีกระขาวๆ ที่ใบ ถ้าต้นแก่จัดจนจะมีดอก กระจหรือประขาวก็จะจางหายไป ภายในใบมีวุ้นและเมือกแผ่ออกโคนต้นพื้นดินเล็กน้อย มีก้านแข็งแทงขึ้นมาจากกาบกลางใบ ตรงโคนต้นเป็นก้านแข็ง ต้นสูงประมาณ 3-4 ฟุต มีดอกตอนกลางถึงปลายยอดคล้ายดอกช่อนกลินตูมๆ มีสีสลับเหลืองและแดงงามน่าดู แต่ไม่ค่อยพบเพราะนานๆ ครั้ง จึงจะออกดอก ส่วนของว่านหางจระเข้ที่ใช้เป็นสมุนไพรได้คือ วุ้นในใบ โดยปอกเปลือกสีเขียวออก และล้างวุ้นให้สะอาดแล้วนำไปพอกปิดตรงที่บาดแผลหรือซูดเฉพาะน้ำเมือกจากวุ้น ทาลงบนแผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก และควรรักษาอย่างสีเหลืองซึ่งมาจากส่วนเปลือก

ออกให้หมด ก่อนใช้ควรทดสอบว่ามีอาการแพ้หรือไม่ โดยทาส่วนผสมบริเวณแขนด้านใน หากไม่เกิดอาการคันหรือแดงก็ใช้ได้

ประโยชน์ทางยาของว่านหางจระเข้

ว่านหางจระเข้เป็นสมุนไพรจากธรรมชาติที่ใช้มานานนับศตวรรษในการรักษาโรคต่างๆ การใช้ว่านหางจระเข้ในอดีตนิยมใช้เป็นยาถ่าย โดยนำวุ้นในใบมาเคี้ยวเป็นยาถ่าย ว่านหางจระเข้มีสรรพคุณในการรักษาอาการต่างๆ มากมาย ดังนี้

เลื่อน กัมมะกาดูจนะ (2513:498) ได้กล่าวไว้ถึงประโยชน์ทางยาของว่านหางจระเข้ ว่า แพทย์ตามชนบทใช้ใบตำเป็นวงกลม เอาปูนแดงทาที่วุ้นแล้วปิด ขมิบแก้ ปวดหัว มีการขูดวุ้นจากใบมาผสมกับสารส้มกินแก้ท้องใน แพทย์จีนใช้รากและเหง้าต้มกินแก้ท้องใน ในทางบำบัดสรรพโรคกล่าวว่า ยาถ่ายซึ่งใช้เป็นยาระบายทำมาได้จากใบของว่านหางจระเข้

การใช้ว่านหางจระเข้ของชาวบ้านในไทยและต่างประเทศ

คณะแพทยศาสตร์แห่งประเทศไทย (2530 : 15-18) ได้ทำการศึกษานโยบายว่านหางจระเข้มีการใช้ของชาวบ้านไทยในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

แผลไฟไหม้และน้ำร้อนลวก ว่านหางจระเข้ใช้เป็นยารักษาแผลเบื้องต้นได้อย่างดี สามารถหยุดความเจ็บปวด ลดโอกาสที่จะเกิดการติดเชื้อและเกิดแผลเป็น ทั้งยังช่วยเร่งให้แผลหายได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ว่านหางจระเข้ถูกคูดูดซึมเข้าผิวหนังได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นไม่ต้องล้างออกเมื่อใช้ยาอื่นที่หลัง

ผิวไหม้เพราะถูกแดด ผิวหนังที่ถูกแดดเผาอย่างอ่อนหรือปานกลางให้ทาน้ำเมื่อกบอ่อยๆ จะช่วยลดอาการปวดแสบ อาการคันที่ผิวและลดจำนวนของผิวที่ลอก สำหรับผิวไหม้จากแดดเผาที่มีอาการรุนแรง การรักษาต้องใช้เวลามาก

แผลจากของมีคมและแผลอื่นๆ ว่านหางจระเข้มีชื่อเสียงในการรักษาแผลมานานก่อนยุคสมัยของพระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราช วิธีการตามแบบพื้นบ้านที่ยังคงใช้กันอยู่ทั่วโลกคือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยามให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทำความสะอาดแผลเสียก่อนแล้วเอาวุ้นปิดลงไปเพื่อไม่ให้สนิท เอาผ้าปิดไว้ แล้วหยอดน้ำเมือกกลงไปให้ผ้าตรงบริเวณที่ปิดแผลเปียกอยู่เสมอ จะช่วยระงับการติดเชื้อ ช่วยให้แผลหายเร็ว และลดรอยแผลเป็น

กระเพาะและลำไส้อักเสบ ในหลายแห่งของโลกเมื่อการแพทย์ยังเข้าไปไม่ถึง วานหางจะเข้เป็นหนึ่งในบรรดาขนานแรกที่มีการทดลองใช้ แก่ท้องผูก หรือเป็นบิด มีรายงานหลายชิ้นกล่าวว่า ใช้รักษาลำไส้อักเสบ หรืออวัยวะอื่นๆ ในทางเดินอาหารได้ผลดีเมื่อเกิดการอักเสบ นอกจากนี้วานหางจะเข้ช่วยรักษาโรคติดเชื้อในไตอีกด้วย โดยการรับประทานน้ำเมือกหรือวุ้นจากวานหางจะเข้ครั้งละ 1 หรือ 2 ช้อนโต๊ะ วันละ หลายๆ ครั้ง ช่วยบำรุงร่างกายไปทุกส่วนและช่วยควบคุมการทำงานของลำไส้ด้วย

บำรุงผมและหนังศีรษะ คนอินเดียในแคว้นประเทศเม็กซิโก ใช้น้ำเมือกวานหางจะเข้ชโลมผมทั้งไว้จนแห้ง รุ่งเช้าจึงใช้น้ำล้างออกซึ่งจะทำให้เกิดฟองเล็กน้อย วิธีนี้มีรายงานว่าทำให้ผมเงางามดำขึ้นและหิวง่ายขึ้น และมีรายงานชิ้นหนึ่งตีพิมพ์เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2521 กล่าวถึงเจ้าของร้านเสริมสวยแห่งหนึ่งที่ใช้วานหางจะเข้ตัดผมให้ลูกค้า โดยเริ่มใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2473 โดยอธิบายว่าวุ้นของวานหางจะเข้แห้งไว้มาก ช่วยของผมเป็นมันลื่นและช่วยรักษาแผลบนหนังศีรษะ

ป้องกันการติดเชื้อ รายงานทางการแพทย์ได้แสดงให้เห็นว่า แผลที่รักษาด้วยวานหางจะเข้จะปลอดภัยจากการติดเชื้อ การใช้ส่วนที่เป็นวุ้นปิดลงที่แผลแบบขยาพอก จะช่วยให้แผลดีขึ้นภายใน 12 ชั่วโมง

ผื่นคันที่เกิดจากการแพ้สารต่างๆ เนื่องจากวานหางจะเข้มีฤทธิ์ระงับปวด จึงช่วยลดอาการคันด้วย และยังช่วยให้ผื่นคันหายเร็ว ดังนั้นวานหางจะเข้จึงเป็นยาที่มีประสิทธิภาพมากในการรักษาผื่นแพ้แบบต่างๆ

จีเรื้อนกวางและผื่นปวดแสบปวดร้อน จีเรื้อนกวางรักษาไม่ได้แต่ควบคุมอาการไว้ได้โดยใช้วุ้นในใบทานนแผล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลบริยผลเป็น มีหลายคนอื่นันว่านทางจรเข้มีประสิทธิภาพในการลบริยผลเป็น เล็กๆ ได้ หรือบางทีก็ทำให้หายไพลย โดยทนน้เมือกว่านทางจรเข้ทุกเข้าเอ็น ใช้เวลาหลาย เดือนบางครั้งอาจถึง 6 เดือน

ลบท้องลายหลังคลอด ผู้หญิงจันนวนมากใช้ว่านทางจรเข้ทาผิวที่ท้องขณะตั้งครรภ์ เพื่อช่วยให้ผิวหนังปรับตัวต่อการขยายใหญ่ขึ้นของท้องขณะมีครรภ์ แม้หลังคลอดแล้วก็ยังใช้ทาต่อ เพื่อช่วยให้ผิวหนังที่ท้องกลับคืนสู่สภาพปกติ

เส้นเลือดดำขอคตที่ขา เส้นเลือดดำขอคอาจมีอาการที่รุนแรงและสร้างควมเจ็บปวด ทรมาน หลายคนจึงลองใช้น้เมือกว่านทางจรเข้ ทาตรงบริเวณที่เส้นเลือดดำขอค บางคนใช้ได้ ผลดีมาก

5. ลักษณะทั่วไปและประโยชน์ทางยาของพญาขอ

พญาขอเป็นสมุนไพรที่เริ่มมีการนำมาใช้บำบัดรักษาโรคมามากขึ้น มีชื่อเรียกในท้องถิ่นต่าง กันไป เช่น พญาปล้องทอง เสดคพังพอนตัวเมีย พญาปล้องดำ (ภาคกลาง) พญาปล้องดำ (ลำปาง) ผักมันไก่ ผักลิ้นเขียด (เชียงใหม่) พญาขอ (ทั่วไป) โปะโว้งาง (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน) (ศิริพร. เพลียงกอบกิจ, 2542)

พญาขอ เป็นไม้พุ่มเลื้อยหรือเลื้อย ลำต้นสีเขียว ไม่มีหนาม ใบเป็นใบเดี่ยวออกแบบตรง กันข้าม ทั่วไปรูปรียาว ปลายใบและโคนใบแหลม ขอบใบหยักเป็นคลื่นเล็กน้อย ขนาดใบกว้าง 0.5-2 เซนติเมตร ยาว 6-10 เซนติเมตร ก้านใบยาว 0.3-1 เซนติเมตร ดอกออกเป็นช่อที่ปลาย ยอดแต่ละดอกมีใบประดับสีเขียวรูปรียาวแหลม ยาวประมาณ 1 เซนติเมตร ดิดที่โคนดอก ดอกมี กลีบดอกสีแดง ลักษณะเป็นหลอดยาว 2-4 เซนติเมตร ปลายหลอดแยกเป็น 2 ส่วน เกสรตัวผู้ และเกสรตัวเมีย โผล่พ้นกลีบดอก (สำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน, 2541 : 104)

ครุณ เพ็ชรพลาญและชินฤดี ไชยวสุ (2539 : 6) ได้กล่าวถึง การเก็บเกี่ยวพญาขอไว้ว่า การเก็บเกี่ยวต้นพญาขอ คือ การเก็บเกี่ยวเฉพาะส่วนที่อยู่ระดับเหนือผิวดินประมาณ 10 เซนติเมตร เมื่อเก็บเกี่ยวพญาขอแล้วควรทำความสะอาดทันทีด้วยการล้างน้ำ 1 หรือ 2 ครั้ง แล้วทำให้แห้งโดยเร็วที่สุด เพื่อป้องกันเชื้อจุลินทรีย์จะทำลาย หรือป้องกันแมลงศัตรูของพญาขอ การทำให้สมุนไพรพญาขอแห้งอาจใช้วิธีการตากแดดหรืออบในตู้อบ หรือผึ่งลมในที่ร่มก็ได้ การ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใช้วิธีตากแดด เป็นวิธีที่ประหยัดค่าใช้จ่าย แต่จะมีการปนเปื้อนฝุ่นละอองได้ง่าย การอบโดยใช้ตู้อบที่สามารถปรับอุณหภูมิให้เหมาะสมได้ จะช่วยป้องกันฝุ่นละอองได้ แต่อุณหภูมิไม่ควรเกิน 40 เซลเซียส การอบสมุนไพรพวยหอย ควรเกลี่ยสมุนไพรให้แผ่บางๆ บนภาชนะ เพราะถ้าซ้อนทับกันหนาจะทำให้เกิดความร้อน สมุนไพรจะเป็นสีดำ และคุณภาพก็จะลดลง

และแนะนำว่าภายหลังจากสมุนไพรแห้งสนิทแล้ว ควรเก็บบรรจุในถุงหรือภาชนะที่สะอาด ไม่ควรเก็บสมุนไพรไว้นานเกิน 2 ปี เนื่องจากสารสำคัญที่ออกฤทธิ์อาจเกิดการเปลี่ยนแปลงทางเคมี ทำให้คุณสมบัติในการออกฤทธิ์เปลี่ยนไป

ประโยชน์ทางยาของสมุนไพร

ศิริพร เหลียงกอบกิจ (2542 : 3) กล่าวถึง พวยหอยว่ามีชื่อเรียกทั่วไปแตกต่างกันตามแต่ละท้องถิ่น ตามสรรพคุณยาไทยและมีการใช้ใบพวยหอย รักษาโรคต่างๆ ดังต่อไปนี้

ถอนพิษแมลงสัตว์กัดต่อย รักษาอาการแพ้ อักเสบวม โดยใช้ใบสด 5-10 ใบ บดขยี้หรือตำทาบริเวณที่ถูกกัดหรือเตรียมยาไว้ใช้ โดยนำใบสด 10-15 ใบ ล้างใบสะอาด เดิมเหล้าขาวพอชุ่มยา ปิดฝาให้มิดชิด และตั้งทิ้งไว้ 1 สัปดาห์ หมั่นคนยาทุกวัน กรองใส่ภาชนะสะอาด ใช้น้ำยาทาบริเวณที่บวมหรือถูกแมลงสัตว์กัดต่อย ทาซ้ำบ่อยๆ จนกว่าจะหาย

รักษาเริม โดยนำใบสด 1 กก. โขลกให้แหลก เดิมแอลกอฮอล์ 70 % 1 ลิตร หมักทิ้งไว้ 1 สัปดาห์ กรองเคี้ยวไฟอ่อนๆ ให้น้ำยาเหลือเพียงครึ่งเดียว เดิมกลีเซอรินเท่าตัว ทาบริเวณที่เป็นเริม

ต้น ใช้แก้บิด

ส่วนที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพืชสมุนไพรที่ทำการศึกษ

การศึกษางานวิจัยของสมุนไพรจะช่วยให้ผู้สนใจสามารถใช้ข้อมูลจากงานวิจัยเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการใช้สมุนไพรให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยในด้านการพิจารณาเลือกใช้สมุนไพรให้ถูกโรคและถูกอาการมากยิ่งขึ้น เพื่อบำบัดหรือบรรเทาอาการของโรคหลายชนิดที่วิทยาการแพทย์สมัยใหม่ที่มีอยู่ไม่สามารถรักษาได้ ประกอบกับสารสกัดต่าง ๆ ของยาสังเคราะห์ที่ทำให้สุขภาพของมนุษย์แย่ลง “การวิจัยและพัฒนาสมุนไพรก้าวหน้ามากขึ้น สามารถอธิบายทางวิทยาศาสตร์ได้เช่นเดียวกับยาแผนปัจจุบัน ความเชื่อถือและศรัทธาที่มีต่อสมุนไพรหรือแพทย์แผนไทยจึงมีมากขึ้นการบริโภคยาแผนโบราณมีความนิยมและมีมูลค่าสูงขึ้น ซึ่งประเทศตะวันตกที่พัฒนาแล้วมีการใช้และพัฒนาสมุนไพรมานานและปัจจุบันประเทศเหล่านี้เริ่มเข้ามาแสวงหาวัตถุดิบในป่าแถบเอเชียเพื่อพัฒนาสู่อุตสาหกรรมยา” (ปลายปีก, 2541:118-119)

1. งานวิจัยสรรพคุณทางยาของขมิ้นชัน

ขมิ้นชันมีสรรพคุณต่าง ๆ มากมาย ได้แก่ การขับลม แก้ปวดท้อง แก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ แก้อาการเกร็งของกล้ามเนื้อ เป็นยาเจริญอาหาร ยาชับน้ำเหลือง ใช้รักษาโรคเดือนไม่ปกติ รักษาโรคผิวหนัง ผื่นคันต่าง ๆ ใช้ทาแผลสด ใช้ทำลายพยาธิในช่องท้อง แก้ปวดข้อ เป็นต้น (รุ่งรัตน์ เหลืองนันทเทพ, 2535:49) การวิจัยเกี่ยวกับขมิ้นชันของนักวิจัยหลาย ๆ ท่านมีผลการทดสอบสรรพคุณของขมิ้นชันดังต่อไปนี้

1.1 ฤทธิ์ในการขับน้ำดี

จำลอง เพ็งคล้ายและคณะ (2529:73) ได้ทำการทดสอบฤทธิ์ในการขับน้ำดีของขมิ้นชันโดยการสังเคราะห์สาร Synthobilin จาก p-tolylmethylcarbinol อันเป็นสารประกอบของขมิ้นชันกับ camphoric acid และ diethanolamine ในคนไข้ที่เป็นโรคตับ โดยให้ชายขมิ้นชันแคปซูลขนาด 0.75-1 กรัม ทุกวันติดต่อกันเป็นเวลา 9-18 วัน พบว่าขมิ้นชันมีฤทธิ์เพิ่มอัตราการขับน้ำดีได้ 300% (3 เท่าจากปกติ) และสาร Synthobilin จาก p-tolylmethylcarbinol ไม่เกิดการทำลายตับ

นอกจากนี้ สำนักงานข้อมูลสมุนไพร (2531:16) ได้ทำการทดสอบฤทธิ์ในการขับน้ำดีของ ขมิ้นชันพบว่าสารสกัดเคอร์คิวมิน น้ำมันหอมระเหยจากขมิ้นและ Sodium curcumin ในขนาด 24 มก./กก. ที่ฉีดเข้าหลอดเลือขนาด 5, 10, 15, 25 มก./กก. เพิ่มอัตราการขับน้ำดีได้เกือบ 100% โดยไม่มีผลต่อความดันโลหิตหรือการหายใจของผู้ป่วย นอกจากนี้เคอร์คิวมินยังทำให้ถุงน้ำดีและ ตับขับน้ำดีเพิ่มขึ้นและยังมีฤทธิ์ฆ่าเชื้อเหมาะสำหรับรักษาอาการอักเสบเนื่องจากเชื้อ Staphylo coccus แต่ demthoxy curcumin จะลดปริมาณการหลั่งน้ำดีจากตับ

1.2 ฤทธิ์ต่อต้านมะเร็ง

สำนักงานข้อมูลสมุนไพร (2531:17) ได้กล่าวถึง ฤทธิ์ต่อต้านมะเร็งของขมิ้นชันไว้ว่า สาร สกัดขมิ้นชันด้วยอีเทอร์ขนาด 0.4 มก./ซีซี ร่วมกับซีฟิงเคอร์คิวมินที่สกัดมาจาก เคอร์คิวมินขนาด 4 ไมโครกรัม/ซีซี เมื่อใช้ทาผิวหนังที่เป็นมะเร็งจะช่วยลดคลิ่น อาการคัน ทำให้แผลแห้งและมีขนาด แผลที่เล็กลง และยังช่วยบรรเทาอาการเจ็บปวด

1.3 การรักษาแผลในกระเพาะอาหาร

สำนักงานข้อมูลสมุนไพร (2531:9) และสำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน (2541:67) ได้ทดสอบสรรพคุณในการรักษาแผลในกระเพาะอาหารของมีเชื้อการที่ตรงกันคือ ให้ผู้ ป่วยที่มีอาการปวดท้องเนื่องจากแผลเปื่อยในกระเพาะอาหารและลำไส้เล็กดูโอคินัมรับประทาน ขมิ้น ขนาดแคปซูลละ 250 มก. 2 แคปซูล ก่อนอาหาร 3 มื้อและก่อนนอน ครั้งถึงหนึ่งชั่วโมง ภาย ใน 4 สัปดาห์ พบว่ามีผู้ใช้กล้องส่องตรวจ (Endoscope) ปรากฏว่าแผลหายเรียบร้อยดี อีกทั้งไม่พบ อาการเป็นพิษต่อดับ

1.4 ฤทธิ์ต่อระบบการไหลเวียนโลหิต

สำนักงานข้อมูลสมุนไพร (2531:3) ได้ทำการทดสอบฤทธิ์ต่อระบบการไหลเวียนของ โลหิต พบว่าสารสกัดเคอร์คิวมินขนาด 7.5 มก./กก. มีผลทำให้ความดันโลหิตลดลงชั่วคราวและกค การทำงานของหัวใจ

1.5 รักษาอาการท้องอืดท้องเฟ้อ

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (2541:68) ได้เปรียบเทียบอาการของผู้ป่วยท้องอืด ท้องเฟ้อ ที่ให้ยาแคปซูลขมิ้นชันขนาด 250 มก. วันละ 4 ครั้ง ๆ ละ 2 เม็ดกับยาหลอกและ Flatulence นาน 7 วัน พบว่าประสิทธิภาพของ flatulence หรือขมิ้นชันดีกว่ายาหลอกซึ่งอันตรายจากการเกิดแผลแทรกซ้อนจากการรักษาไม่แตกต่างกันระหว่าง 3 กลุ่มอาการที่เกิดขึ้นไม่รุนแรงนักและหายได้เอง

1.6 รักษาอาการปวดท้อง

อัญชลี อินทนนท์และคณะ (2531:85) ชาญชัย จารุภาชน์และคณะ (2536:6) และสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (2541:68) ได้ทำการทดสอบสรรพคุณของขมิ้นชัน ในด้านรักษาอาการปวดท้องตรงกันคือการให้ผู้ป่วยที่มีอาการปวดท้องด้วยอาการโรคแผลเปปติค (Peptic Ulcer) รับประทานขมิ้นชันเปรียบเทียบกับการใช้ไตรซิกลิด ซึ่งเป็นยาลดกรดขององค์การเภสัชกรรมเป็นเวลา 12 สัปดาห์ ได้ผลคือหลังการรักษาด้วยขมิ้นชันพบว่าอาการดีขึ้นมากพอจะสรุปได้ว่า ขมิ้นชันใช้รักษาอาการปวดท้องในผู้ป่วยที่มีการตรวจพยาธิและไม่พบพยาธิในอุจจาระ

1.7 ใช้รักษา (Dyspepsia) (แผลในกระเพาะอาหาร)

ชาญชัย จารุภาชน์และคณะ (2536:8) ได้ใช้ขมิ้นชันรักษาแผลในกระเพาะอาหารซึ่งมีสาเหตุมาจาก 1. Acid dyspepsia (กรดในกระเพาะอาหาร) 2. Flatulentdyspeps (จากการใช้ยา) 3. Atonic dyspepsia (จากน้ำย่อย) โดยเปรียบเทียบการรักษาอาการ dyspepsia ด้วยขมิ้นชัน, Flatulence (ยาแผนปัจจุบัน) และ placebo โดยให้ผู้ป่วยรับประทานขมิ้นชันขนาด 250 มก.ครั้งละ 2 เม็ด วันละ 4 เวลา หลังอาหารและก่อนนอน พบว่าขมิ้นชันมีผลในการรักษา Dyspepsia ได้ดีเท่ากับยา flatulence

2. งานวิจัยสรรพคุณทางยาของขุมเห็ดเทศ

ขุมเห็ดเทศมีสรรพคุณเด่นในการรักษาอาการท้องผูก และสามารถใช้รักษากลากและฝี ได้ ซึ่งงานวิจัยสรรพคุณทางยาของขุมเห็ดเทศมีดังนี้

2.1 รักษาโรคกลากเกลื้อน

สำนักงานของสมุนไพร (2531:10) ได้ทำการสกัดขุมเห็ดเทศเป็นครีมเข้มข้น 20% ใช้ทดลองในผู้ป่วยที่เป็นโรคกลากและเกลื้อนที่เชียบกับครีมเบสและ whitefield ointment เป็นเวลา 4 สัปดาห์ พบว่าครีมขุมเห็ดเทศให้ผลใกล้เคียงกับยารักษากลากเกลื้อนในปัจจุบัน โดยไม่พบเชื้อภายหลังการใช้ 2 สัปดาห์ ยกเว้นรายที่เป็นมากใช้เวลาถึง 4 สัปดาห์ แต่ยังไม่สามารถรักษาเชื้อราที่เล็บและหนังศีรษะได้ นอกจากนี้งานวิจัยของ ลัดดาวัลย์ บุญรัตนกรกิจ (2541:37) พบว่าสารสกัดจากใบขุมเห็ดเทศด้วยน้ำและแอลกอฮอล์ 50% สามารถฆ่าเชื้อราซึ่งเป็นสาเหตุของโรคกลากได้

2.2 รักษาแผลฝีและแผลพุพองที่เป็นหนอง

ลัดดาวัลย์ บุญรัตนกรกิจ (2541:37) ยังพบอีกว่าสารสกัดในขุมเห็ดเทศด้วยแอลกอฮอล์ 95% ทาบนแผลฝี หนองสามารถฆ่าเชื้อแบคทีเรียทำให้หนองลดลงและหายเป็นปกติ

2.3 รักษาอาการท้องผูก

กองวิจัยและพัฒนาสมุนไพร (2533:46) และสำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน (2541:77) ได้ทดสอบสรรพคุณในการรักษาอาการท้องผูกของขุมเห็ดเทศได้ตรงกันคือการปรีชบเพื่อขบประสิทธิภาพของน้ำละลายจากผงใบขุมเห็ดเทศ 3-6 กรัม ในอุณหภูมิแช่น้ำเดือด 120 มิลลิลิตร นาน 10 นาที กับน้ำเค็มสีคารามล 120 มิลลิลิตรและมิสท์แอลบา 30 มิลลิลิตร พร้อมน้ำ 90 มิลลิลิตร ก่อนนอน พบว่าภายใน 24 ชั่วโมง ประสิทธิภาพของขุมเห็ดเทศ และมิสท์แอลบา ดีกว่ายาหลอกแต่ขุมเห็ดเทศจะทำให้ท้องเสียบ่อยกว่า

3. งานวิจัยสรรพคุณทางยาของฟ้าทะลายโจร

ฟ้าทะลายโจรมีฤทธิ์เป็นยาเย็นสามารถนำมารักษาอาการท้องเสีย แก้ใจ แก้เจ็บคอได้ ใน ส่วนของวิจัยสรรพคุณทางยาของ ฟ้าทะลายโจร พบว่าฟ้าทะลายโจรสามารถรักษาอาการต่าง ๆ เหล่านี้ได้คือ

3.1 รักษาอาการท้องเสีย

ปัญจางค์ ธนัญกุลและชัยโย ชัยชาญทิพยุทธ (2528:57-62) พบว่าหากนำฟ้าทะลายโจร บรรจุแคปซูลขนาด 1 กรัม ให้ผู้ป่วยรับประทานทุก 12 ชม. เป็นเวลา 12 วัน เปรียบเทียบกับการ รักษาด้วย tetracycline ฟ้าทะลายโจรรักษาอาการท้องเสียได้ดีกว่า tetracycline แต่กรณี อหิวาตกโรค tetracycline ให้ผลการรักษาดีกว่า

3.2 รักษาอาการไอและเจ็บคอ

สำนักงานข้อมูลสมุนไพร (2531:83) ได้ทดลองนำผงฟ้าทะลายโจรบรรจุแคปซูลขนาด 250 มิลลิกรัม 2 แคปซูล ให้ผู้ป่วยรับประทานวันละ 4 ครั้งหลังอาหารและก่อนนอน พบว่า ฟ้าทะลายโจร ช่วยรักษาอาการ ไอและเจ็บคอได้ในวันรุ่งขึ้น แต่ให้ยาต่อ ไปอีก 4-5 วันจึงหยุดยา

3.3 รักษาอาการไข้และเจ็บคอ

วิษณุ ธรรมลิขิตกุล (2534:313) ได้เปรียบเทียบผลการรักษาอาการ ไข้และเจ็บคอของฟ้า ทะลายโจรกับพาราเซตามอลโดยใช้ยา ขนาด 6 กรัม/วัน และฟ้าทะลายโจรขนาด 3 กรัม/วัน นาน 7 วัน พบว่ากลุ่มที่ได้รับยาขนาด 6 กรัม/วัน มีอาการ ไข้และเจ็บคอลดลงในวันที่ 3 ส่วนกลุ่มที่ได้รับ ฟ้าทะลายโจร 3 กรัม/วัน หลัง 7 วันแล้วทั้ง 2 กลุ่มอาการ ไข้และเจ็บคอดีขึ้น ไม่ต่างกันและผลการ ฆ่าเชื้อแบคทีเรียอันเป็นสาเหตุของอาการเจ็บคอรักษาไม่ได้

3.4 บรรเทาอาการหวัด

สำนักงานข้อมูลสมุนไพร (2539:2) ได้ทำการเปรียบเทียบสารสกัดฟ้าทะลายโจร ขนาด 1,200 มิลลิกรัม/วัน กับยาหลอก เป็นเวลา 4 วัน พบว่าฟ้าทะลายโจรช่วยลดระยะเวลาการเป็นโรค และเพิ่มความต้านทานต่ออาการไข้หวัดได้

4. งานวิจัยสรรพคุณทางยาของว่านหางจระเข้

ว่านหางจระเข้เป็นพืชที่คนไทยส่วนใหญ่รู้จัก เป็นอย่างดีว่าสามารถนำมาใช้ในการรักษา แผลไฟไหม้และน้ำร้อนลวก ได้ผลรวมทั้งแผลที่ผิวหนังจากสาเหตุอื่น ๆ นอกจากนี้ยังสามารถนำ รู้นในใบมาเคี้ยวเป็นยาตำ เพื่อรับประทานเป็นยาถ่ายได้อีกด้วย สำหรับงานวิจัยสรรพคุณทางยา ของว่านหางจระเข้มีดังนี้

4.1 รักษาแผลธรรมดาและไฟลวก

โครงการสมุนไพรเพื่อการพึ่งตนเอง (2527:52) ได้ทำการสกัดสารโพลีไฮดรอกซีออกซาลิก กรดแล้วนำไปทำยาน้ำที่ความเข้มข้น 0.2-10% ใช้ทาที่บาดแผลซึ่งยาแห้งภายใน 2-3 นาที พบว่า แผลหายเร็วขึ้นมากเมื่อใช้ยาที่ความเข้มข้น 5% ซึ่งเชื้อโสที่หุ้มแผลไว้จะยึดหยุ่นไม่แตกง่าย ป้องกันไม่ให้สิ่งสกปรกและเชื้อโรคเข้าสู่ร่างกายทางบาดแผล

4.2 รักษาแผลจากรังสีบำบัด

ณรงค์ชัย ประสิทธิ์ภูริปริษา และคณะ (2529) ได้สกัดว่านหางจระเข้ในรูปของครีมเข้มข้น 90% ทาบนผิวหนังผู้ป่วยเทียบกับครีมควบคุมและ gentian violet พบว่าครีมว่านหางจระเข้ให้ผลดี ในขั้นต้นเทียบเท่ากับการใช้ gentian violet

โอภา วัชรคุปต์ พร้อมคณะ (2531:30) และสำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน (2541:157) ได้ทำการวิจัยตรงกันคือการสกัดว่านหางจระเข้เข้มข้น 90% ในรูป เจล ครีมและขี้ผึ้ง ทดสอบผู้ป่วยที่ผิวหนังมีอาการ dermatitis (แผลตุ่มคัน) และ pityriasis (ผื่นคัน) โรคกลาก เริม และ แผลอักเสบจากรังสีบำบัด พบว่าว่านหางจระเข้รักษาอาการของผู้ป่วยที่เป็น pityriasis capitis และ ในโรคกลากที่มีอาการอักเสบได้ผลดี ส่วนอาการอื่นให้ผลปานกลาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำนักงานข้อมูลสมุนไพร (2535:13) ได้ทำการวิจัยตรงกันคือการสกัดสาร aloin จากว่านหางจระเข้ เข้มข้น 60% ฉีดให้ผู้ป่วย พบว่าให้ผลดีและป้องกันการเกิด free radical oxygen (การจับกับออกซิเจนอิสระ)

4.3 สำนักงานป้องกันแสงแดดและรักษาไฟไหม้

ลีธรัตน์ อนุรัตน์พานิชและคณะ (2534:8) ได้สกัดว่านหางจระเข้ในรูปเจลและครีมความเข้มข้น 75% กับ 400% ทาค่า SPF ได้ 1.44-1.72 นำไปใช้กับผู้ป่วยแผลไฟไหม้ พบว่ามีประสิทธิภาพในการรักษาแผลไฟไหม้และสามารถต้านการอักเสบในการรักษาแผลไฟไหม้

4.4 รักษาฝ้า

วิวัฒน์ ก่อกิจและคณะ (2534:501-506) ได้สกัดครีมว่านหางจระเข้เปรียบเทียบกับ placebo (ยาหลอก) ในผู้ป่วยที่เป็นฝ้าชนิด epidermal type 86.5% กับผู้ป่วยที่เป็นฝ้าชนิด Mixed epidermal-dermal Mixed epidermal-dermal type รักษา 24 อาทิตย์ ได้ผลว่ากลุ่มที่ได้ว่านหางจระเข้มีพื้นที่ฝ้าลดลงและความเข้มข้นรวมทั้งพื้นที่ของฝ้าดีขึ้น

4.5 ช่วยสมานแผลและลดการติดเชื้อ

วรนุช เกียรติพงษ์ถาวรและคณะ (2536:173) ได้ใช้ว่านหางจระเข้ทาบนบาดแผลเปรียบเทียบกับใช้น้ำยาโพวิโดน ไอโอดีน ในผู้ป่วยนาน 21 วัน พบว่าแผลที่ใช้ว่านหางจระเข้รักษาหายเร็วกว่าใช้น้ำยาโพวิโดน ไอโอดีน และช่วงวันที่ 14 และ 21 ลักษณะของแผลทั้งสองการทดลองไม่ต่างกัน รวมทั้งไม่พบว่าชนิดเชื้อโรคที่แผลเปลี่ยนแปลงนอกจากปริมาณเชื้อที่พบลดลง

4.5 รักษาแผลไฟไหม้เรื้อรัง

สำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน (2541:157) ได้ใช้ขี้ผึ้งและชาเตรียมทาบบนแผลผู้ป่วย พบว่าขี้ผึ้งทำให้แผลหายใน 3 วัน และชาเตรียมหายใน 7 วัน โดยอาการอักเสบจะลดลงและไม่เป็นหนอง สำหรับชาเตรียมจะได้ผลดีมากกว่าแผลเริ่มเป็นและคนไข้พอใจ ผลเรื้อรังจะทำให้แผลแห้งเร็วขึ้นและแผลเป็นจางเร็วกว่าชาอื่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. งานวิจัยสรรพคุณทางยาของพญาอ

พญาอเป็นพืชที่มีสรรพคุณเด่นในการรักษาโรคมะเร็งและงูสวัด อีกทั้งยังสามารถลดอาการระคายเคืองจากพิษแมลงสัตว์กัดต่อยได้ดี งานวิจัยสรรพคุณทางพญาอ มีเพียงการทดสอบสรรพคุณในการรักษาโรคมะเร็งและโรคนงูสวัดเท่านั้น ซึ่งการวิจัยสรรพคุณทางยาของพญาอมีดังนี้

5.1 รักษาโรคมะเร็ง

ศิริพร เหลียงกอบกิจ (2542:3) ได้สกัดพญาอเป็นครีมเข้มข้น 5% เปรียบเทียบกับครีมอะไซ-โครเวียร์ ทาแผลริมที่อวัยวะสืบพันธุ์ พบว่าพญาอให้ผลการรักษาได้ดีพอกัน แต่ครีมจากพญาอไม่ทำให้เกิดอาการแสบระคายเคือง อีกทั้งยังราคาถูก

สำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน (2541:70) ได้สกัดของใบพญาอในการรักษาโรคมะเร็งชนิด Hypessimplex Virus type 2 (HSV 2) เปรียบเทียบกับ placebo และ Acyclovir พบว่าพญาอประสิทธิภาพของพญาอใกล้เคียงกับ Acyclovir และผู้ป่วยมีความพึงพอใจมากกว่าเนื่องจากไม่แสบแผลและไม่เหนียวหนืดมากจนก่อให้เกิดความรำคาญ

5.2 รักษาโรคนงูสวัด

สุภาภรณ์ ปิติภรณ์และอุไรวรรณ โชติเกียรติ (2532:310-312) ได้เตรียมพญาอในรูปแบบของกาลีเซอร์รินและทิงเจอร์ทาแผลโรคนงูสวัดและแผลอักเสบในปาก พบว่าพญาอสามารถรักษาแผลและลดการอักเสบอย่างได้ผลดี

ศิริพร เหลียงกอบกิจ (2542:7) ได้ใช้สารสกัดจากใบพญาอเข้มข้น 5% ทาแผลวันละ 5 ครั้งทุกวันเปรียบเทียบกับยาหลอก พบว่าแผลที่ทาครีมพญาอจะตกสะเก็ดภายใน 1-3 วัน และหายใน 7-10 วัน ส่วนยาหลอกแผลตกสะเก็ดภายใน 4-7 วัน และหายใน 10-14 วัน การรักษาด้วยพญาอจะมีความเจ็บปวดลดลงเร็วกว่าและไม่พบผลข้างเคียงใด ๆ

บทที่ 3
วิธีการศึกษา
(Research Methodologies)

ในการวิจัยเรื่อง สรรพคุณทางยาของสมุนไพรไทย ผู้วิจัยมีลำดับขั้นตอนในการทำงานดังต่อไปนี้

1. การศึกษาและกำหนดปัญหาของการวิจัย
2. การประเมินปัญหาที่ค้างใจขึ้น เพื่อกำหนดขอบเขตของการวิจัยและตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย
3. การปรับปรุงหัวข้อของปัญหาที่ค้างใจขึ้นให้เหมาะสม
4. การออกแบบการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากตำรา เอกสารและรายงานการวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้ก่อนหน้า
6. การบันทึกข้อมูล
7. การวิเคราะห์เอกสาร
8. การวิเคราะห์บันทึก
9. การเขียนรายงานการวิจัย
10. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัยทางการทดสอบสรรพคุณสมุนไพรทั้ง 5 ชนิด

ในมนุษย์

11. การประเมินงานวิจัย
12. การสรุปผลงานวิจัย
13. การนำเสนอผลการวิจัย

การบันทึกข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและรายงานการวิจัยของผู้อื่นที่ได้ศึกษาไว้ โดยผู้วิจัยได้คำนึงถึงความเหมาะสมและความถูกต้องของการบันทึกข้อมูลให้สอดคล้องและครบถ้วนวัตถุประสงค์ของการวิจัย การบันทึกข้อมูลของผู้วิจัยมีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. การค้นคว้า หาสอบสารที่เกี่ยวข้องกับสรรพคุณทางยาของสมุนไพรไทย
2. การอ่านเอกสารต่างๆ ที่หามาได้
3. การคัดเลือกข้อมูลจากเอกสารด้วยวิธีต่างๆ ได้แก่ การคัดลอกลงสมุดบันทึก การถ่ายเอกสาร รวมทั้งการตัดเก็บไว้ในแฟ้ม
4. การบันทึกแหล่งที่มาของข้อมูลเหล่านั้น
5. การบันทึกข้อมูล โดยนำข้อมูลทั้งหมดที่ค้นคว้ามารวบรวมเรียงให้สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

สถานที่

ในการวิจัยสถานที่ในการเก็บข้อมูลนับว่ามีความสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะงานวิจัยเรื่องสรรพคุณทางยาของสมุนไพรไทย ซึ่งการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (เนื่องจากนักประวัติศาสตร์นิยมใช้งานวิจัยแบบตรวจสอบเอกสารจึงเรียกกันว่างานวิจัยเชิงประวัติศาสตร์) แหล่งข้อมูลที่สำคัญอย่างยิ่งคือ ศูนย์ข้อมูลสมุนไพร คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และศูนย์ข้อมูลสมุนไพรและการแพทย์ไทยเดิม กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ซึ่งศูนย์ข้อมูลสมุนไพรทั้ง 2 แห่ง มีข้อมูลและทราบละเอียดของข้อมูลซึ่งมากเพียงพอกับความต้องการ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

จารุณ มีখনอน (2542 : 136) ได้ให้รายละเอียดของศูนย์ข้อมูลสมุนไพรทั้ง 2 แห่ง มีดังนี้

1. ศูนย์ข้อมูลสมุนไพร คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
 - 1.1 รวบรวมข้อมูลข่าวสารสมุนไพรจากต่างประเทศ ทั้งหมด 26,515 เรื่อง
 - 1.2 รวบรวมข้อมูลข่าวสารสมุนไพรจากในประเทศ ทั้งหมด 170 เรื่อง
 - 1.3 เรียบเรียงและวิเคราะห์ข้อมูลจัดระบบ โดยเครื่องคอมพิวเตอร์
 - 1.4 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อคัดเลือกสมุนไพรที่ใช้ในการแพทย์
2. ศูนย์ข้อมูลสมุนไพรและการแพทย์ไทยเดิม กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์
 - 2.1 จัดทำรายการสมุนไพรที่มีในประเทศไทยและรวบรวมข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสมุนไพร แจกเอกสารภายในประเทศและต่างประเทศ จำนวน 2,000 ชนิด
 - 2.2 จัดเรียบเรียงรายชื่อพฤกษศาสตร์ของสมุนไพร ตามอักษร
 - 2.3 จัดระบบเพื่อหาข้อมูลสมุนไพร โดยแยกเป็นด้านเภสัชวิทยา ด้านพิษวิทยา และส่วนประกอบทางเคมี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4 คัดเลือกสมุนไพรมีสรรพคุณและปราศจากความเป็นพิษเผยแพร่ในงานสาธารณ
สุขมูลฐาน

2.5 คัดเลือกสมุนไพรมีใช้มากในวงการแพทย์แผนโบราณจำนวน 203 ชนิด เพื่อ
รวบรวมผลไว้บริการข้อมูลให้ผู้ที่สนใจ

นอกจากแหล่งข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยได้ค้นคว้าข้อมูลจากสถานที่อื่น ๆ อีกดังต่อไปนี้

1. ห้องสมุดคณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
2. สำนักหอสมุดกลาง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
3. หอสมุดรชมังคลาภิเษก อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์
4. หอสมุดแห่งชาติ

ระยะเวลาในการดำเนินงาน

เริ่มตั้งแต่เดือน สิงหาคม 2542-มีนาคม 2543 รวมระยะเวลา 9 เดือน

ตารางที่ 1 ตารางการดำเนินงานทำปัญหาพิเศษ

ลำดับที่	การดำเนินการ	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.
1	ศึกษาระเบียบและ วิธีการของวิชา ปัญหาพิเศษ รวมทั้ง หาข้อมูลทางด้านพืช สมุนไพรม									
2	เขียนโครงร่างปัญหา พิเศษพร้อมพิมพ์									
3	สอบโครงร่างปัญหา พิเศษ									
4	แก้ไขข้อมูล									

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับที่	การดำเนินการ	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ค.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.
5.	พิมพ์เอกสาร									
6.	ยื่นเรื่องขอสอบ และสอบปัญหา พิเศษ									
7.	แก้ไขปัญหาพิเศษ									

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

ผลการศึกษา

(Finding of Research)

การศึกษาข้อมูลทางด้านสรรพคุณทางยาของสมุนไพรทั้ง 5 ชนิด (ขมิ้นชัน ขุมเห็ดเทศ ฟ้าทะเลลายโจร ว่านทางจระเข้ พญาขอ) ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูล ทั้งจากงานวิจัยของนักวิจัยเอง และข้อมูลที่เผยแพร่ในสื่ออื่นๆ เช่น วารสาร จดสาร หนังสือ ไมโครฟิล์ม รวมทั้งคอมพิวเตอร์ ซึ่งหลังจากผ่านกระบวนการคัดเลือกและวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว สามารถนำมาแสดงผลได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลการศึกษางานวิจัยสรรพคุณทางยาของขมิ้นชัน

สรรพคุณที่ทดสอบ	วิธีการทดลอง	ผลการทดสอบสรรพคุณ	แหล่งที่มา
ฤทธิ์ในการขับน้ำดี	สังเคราะห์สาร Synthobilin จาก p-tolylmethylcarbinol อันเป็นสารประกอบของ ขมิ้นชันกับ camphoric acid และ diethanolamine ในคน ไข้ที่เป็นโรคตับขนาด 0.75-1 กรัมทุกวันเป็นเวลา 9-18 วัน	มีฤทธิ์ในการขับน้ำดีได้ถึง 300% และสาร Synthobilin ไม่เกิดการทำลายตับ	จำลอง เฟื่องคล้าย และคณะ (2529:73)
	สกัดเคอร์คิวมินและน้ำมันหอมระเหยจากขมิ้น Sodium curcuminat ในขนาด 24 มก./กก. ฉีดเข้าหลอดเลือด ขนาด 5, 10, 15, 25 มก./กก. ในผู้ป่วย	เพิ่มอัตราขับน้ำดีได้เกือบ 100% โดยไม่มีผลต่อความดันโลหิตหรือการหายใจ เคอร์คิวมินจะทำให้ถุงน้ำดีและตับขับน้ำดีเพิ่มขึ้นและยังมีฤทธิ์ฆ่าเชื้อ จึงเหมาะสำหรับรักษาอาการอักเสบเนื่องจากเชื้อ Staphylococcus และพบว่า มีฤทธิ์ขับน้ำดี จากตับ แต่ demthoxy curcumin ลดปริมาณการหลั่งน้ำดี	สำนักงาน ข้อมูล สมุนไพร (2531:16)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2 (ต่อ)

สรรพคุณที่ทดสอบ	วิธีการทดลอง	ผลการทดสอบสรรพคุณ	แหล่งที่มา
ฤทธิ์ต่อต้านมะเร็ง	สารสกัดขมิ้นด้วยอีเทอร์ ขนาด 0.4 มก./ซีซี ร่วมกับ ซีฟิงเคอร์คิวมินที่สกัดด้วย เคอร์คิวมินขนาด 4 ไมโครกรัม/ซีซี ใช้ทาผิวหนังที่เป็นมะเร็ง	ช่วยลดกลิ่น อากาเรคัน ทำให้แผลแห้ง และขนาดแผลเล็ก ลง ทำให้อาการเจ็บปวดทุเลา	สำนักงานข้อมูลสมุนไพร (2531:17)
การรักษาแผลในกระเพาะอาหาร	ให้ผู้ป่วยที่มีอาการปวดท้องเนื่องจากแผลเปื่อยในกระเพาะอาหารและลำไส้เล็กดูโอคินัมรับประทานขมิ้น ขนาดแคปซูลละ 250 มก. 2 แคปซูล ก่อนอาหาร 3 มื้อและก่อนนอน ครั้งถึงหนึ่งชั่วโมง ภายใน 4 สัปดาห์	เมื่อใช้กล้องส่องตรวจ (Endoscope) ปรากฏว่าแผลหายเร็วหรือยคี อีกทั้งไม่พบอาการเป็นพิษต่อดับ	สำนักงานข้อมูลสมุนไพร (2531:9) สำนักงานคณะกรรมการ สาธารณสุข มูลฐาน (2541:67)
ฤทธิ์ต่อระบบการไหลเวียนของโลหิต	สกัดเคอร์คิวมินขนาด 7.5 มก./กก.	ทำให้ความดันโลหิตลดลงชั่วคราวและลดการทำงานของหัวใจ	สำนักงานข้อมูลสมุนไพร (2531:3)
รักษาอาการท้องอืดท้องเฟ้อ	เปรียบเทียบผู้ป่วยที่ให้ยาแคปซูลขมิ้นชันขนาด 250 มก. วันละ 4 ครั้งๆ ละ 2 เม็ดกับยาหลอกและ Flatulence นาน 7 วัน	ประสิทธิภาพของ flatulence หรือขมิ้นชันดีกว่ายาหลอก ซึ่งอันตรายจากการเกิดแผลแทรกซ้อนจากการรักษาไม่แตกต่างกันระหว่าง 3 กลุ่ม อาการต่างๆ ที่เกิดขึ้น ไม่รุนแรงนักและหายได้เอง	สำนักงานคณะกรรมการ สาธารณสุข มูลฐาน (2541:68)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2 (ต่อ)

สรรพคุณที่ทดสอบ	วิธีการทดลอง	ผลการทดสอบสรรพคุณ	แหล่งที่มา
รักษาอาการปวดท้อง	ให้ผู้ป่วยที่มีอาการปวดท้องด้วยอาการโรคแผลเปปติก (Peptic Ulcer) รับประทานไขมันชั้นเปรียบเทียบกับการใช้ไตรซิลิกเกต ซึ่งเป็นขาลดกรดขององค์การเภสัชกรรม เป็นเวลา 12 สัปดาห์	หลังรักษาด้วยไขมันชั้นพบว่า อาการดีขึ้นมากพอจะสรุปได้ว่า ไขมันชั้นใช้รักษาอาการปวดท้องในผู้ป่วยที่มีการตรวจพยาธิและไม่พบพยาธิในอุจจาระ	อัญชลี อินทนนท์ และคณะ (2531:85) ชาอุษชัย จารุภาชนี และคณะ (2536:6) สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา มูลนิธิ
ใช้รักษา Dyspepsia ซึ่งมีสาเหตุมาจาก 1. Acid dyspepsia 2. Flatulent dyspepsia 3. Atonic dyspepsia	เปรียบเทียบการรักษาอาการ dyspepsia ด้วยไขมันชั้น, Flatulence (ยาแผนปัจจุบัน) และ placebo โดยให้ผู้ป่วยรับประทานไขมันชั้นขนาด 250 มก. ครั้งละ 2 เม็ด วันละ 4 เวลา หลังอาหารและก่อนนอน	ไขมันชั้นมีผลในการรักษา Dyspepsia ได้ดีเท่ากับยา flatulence	ชาอุษชัย จารุภาชนี และคณะ (2536:8)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลการศึกษา จากตารางที่ 2 งานวิจัยสรรพคุณยาของขมิ้นชัน พบว่า ขมิ้นชัน มีฤทธิ์ในการขับน้ำดี ต่อต้านมะเร็ง และสามารถใช้รักษาแผลในกระเพาะอาหาร ช่วยในการไหลเวียนโลหิต และสามารถรักษาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ บรรเทาอาการปวดท้องได้ดี .

วิจารณ์ผลการวิจัย จากการศึกษารายงานผลการวิจัยทดสอบสรรพคุณทางยาของขมิ้นชัน พบว่างานวิจัยที่เผยแพร่ในสื่อหลายๆ ประเภท ยังมีข้อบกพร่องที่ชัดเจนคือ ขาดการระบุปริมาณสารสกัดขมิ้นชันที่ใช้ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าข้อมูลเหล่านี้ย่อมขาดเหตุผลในการยอมรับ อีกทั้งไม่สามารถตรวจสอบให้แน่ชัดตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ คุณค่าของงานวิจัยเหล่านี้จึงเทียบเท่ากับการใช้ของชาวบ้านทั่วไป ซึ่งสรรพคุณและการใช้ของชาวบ้านทั้งในไทยและต่างประเทศ ผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ในบทที่ 2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3 แสดงผลการศึกษางานวิจัยสรรพคุณทางยาของชุมเห็ดเทศ

สรรพคุณที่ทดสอบ	วิธีการทดลอง	ผลการทดสอบสรรพคุณ	แหล่งที่มา
รักษาโรคกลาก เกลื้อน	สกัดชุมเห็ดเทศเป็นครีม เข้มข้น 20% ใช้ทดลองในผู้ ป่วยที่เป็น โรคกลากและ เกลื้อนเทียบกับครีมเบส และwhitefield ointment เป็นเวลา 4 สัปดาห์	ครีมชุมเห็ดเทศให้ผลใกล้เคียงกับยารักษากลากเกลื้อน ในปัจจุบัน โดยไม่พบเชื้อ ภายหลังการใช้ 2 สัปดาห์ ยก เว้นรายที่เป็นมาก ใช้เวลาถึง 4 สัปดาห์ แต่ยังไม่สามารถ รักษาเชื้อราที่เล็บและหนัง ศีรษะได้	สำนักงานข้อ มูลสมุนไพร (2530:10)
รักษาแผลฝีและแผล พุพองที่เป็นหนอง	สกัดใบชุมเห็ดเทศด้วย แอลกอฮอล์ 95% ทาบน แผลฝี หนอง	สามารถฆ่าเชื้อแบคทีเรียทำ ให้หนองลดลงและหายเป็น ปกติ	ลัดดาวัลย์ บุญรัตนกรกิจ (2541:37)
รักษาอาการท้องผูก	เปรียบเทียบประสิทธิภาพ ของน้ำละลายจากผงใบ ชุมเห็ดเทศ 3-6 กรัม ในถุง กระดาษแช่น้ำเดือด 120 มิลลิลิตร นาน 10 นาที กับ น้ำดื่มสีคาราเมล 120 มิลลิลิตรและมิสท์แอลบา 30 มิลลิลิตร พร้อมน้ำ 90 มิลลิลิตร ก่อนนอน	ภายใน 24 ชั่วโมง ประสิทธิภาพ ของชุมเห็ดเทศ และ มิสท์แอลบา ดีกว่ายาหลอด แต่ชุมเห็ดเทศจะทำให้ท้อง เสียบ่อยกว่า	ลัดดาวัลย์ บุญรัตนกรกิจ (2541:37) กองวิจัยและ พัฒนา สมุนไพร (2533:46) สำนักงาน คณะ กรรมการ สาธารณสุข มุกฐาน (2541:77)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลการศึกษา จากตารางที่ 3 งานวิจัยสรรพคุณทางยาของชุมเห็ดเทศ พบว่าชุมเห็ดเทศสามารถรักษาโรคเกลื้อน แผลฝีและแผลพุพอง ที่เป็นหนอง รวมทั้งรักษาอาการท้องผูกได้ดี แต่ยังมีข้อจำกัดในการใช้รักษาอาการท้องผูกคือไม่ควรรับประทานยาติดต่อกันเป็นเวลานานเพราะจะทำให้ร่างกายเคยชินกับยา หากไม่ใช้ก็ไม่ถ่าย

วิจารณ์ผลการศึกษา การทดสอบสรรพคุณทางยาของชุมเห็ดเทศในมนุษย์นี้ เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ของรัฐบาลไทยร่วมกับทีมนักวิจัยของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ผลการทดสอบที่ได้จึงมีความแม่นยำและถูกต้อง ดังนั้นจึงไม่มีความจำเป็นที่นักวิจัยรุ่นหลังจะทำการวิจัยอีก มิฉะนั้นผลงานการวิจัยจะซ้ำซ้อน ก่อให้เกิดการสิ้นเปลืองแรงงานและทรัพยากรโดยไม่เกิดประโยชน์หากจะมีนักวิจัยตรวจสอบสรรพคุณนำที่จะตรวจสอบความเป็นพิษเพราะยังไม่มีรายงานการวิจัยเกี่ยวกับความเป็นพิษหรือสารตกค้างของชุมเห็ดเทศ

ตารางที่ 4 แสดงผลการศึกษางานวิจัยสรรพคุณทางยาของฟ้าทะลายโจร

สรรพคุณที่ทดสอบ	วิธีการทดลอง	ผลการทดสอบสรรพคุณ	แหล่งที่มา
รักษาอาการท้องเสีย	นำฟ้าทะลายโจรบรรจุแคปซูลขนาด 1 กรัม ให้ผู้ป่วยรับประทานทุก 12 ชม. เป็นเวลา 12 วัน เปรียบเทียบกับการรักษาด้วย tetracycline	ฟ้าทะลายโจรรักษาอาการท้องเสียได้ดีกว่า tetracycline แต่กรณีหิวขาดโรค tetracycline ให้ผลการรักษาดีกว่า	ปัญญาต์ ชนังกุลและชัยโย ชัยชาญทิพยุทธ (2528:57-62)
รักษาอาการไอและเจ็บคอ	นำผงฟ้าทะลายโจรบรรจุแคปซูลขนาด 250 มิลลิกรัม 2 แคปซูล ให้ผู้ป่วยรับประทานวันละ 4 ครั้งหลังอาหารและก่อนนอน	ช่วยในการรักษาอาการไอและเจ็บคอได้ในวันรุ่งขึ้น แต่ให้ขาดไปอี 4-5 วันจึงหยุดยา	สำนักงานข้อมูลสมุนไพร (2531:83)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4 (ต่อ)

สรรพคุณที่ทดสอบ	วิธีการทดลอง	ผลการทดสอบสรรพคุณ	แหล่งที่มา
รักษาอาการไข้และ เจ็บคอ	เปรียบเทียบผลการ รักษาอาการ ไข้และ เจ็บคอของฟ้าทะลาย โจรกับพาราเซตามอล โดยใช้ยา ขนาด 6 กรัม/วัน และฟ้าทะลาย ขนาด 3 กรัม/วัน นาน 7 วัน	กลุ่มที่ได้รับยาขนาด 6 กรัม/วัน มีอาการ ไข้ และเจ็บคอลลดลงใน วันที่ 3 ส่วนกลุ่มที่ได้ รับฟ้าทะลายโจร 3 กรัม/วัน หลัง 7 วัน แล้วทั้ง 2 กลุ่มอาการ ไข้และเจ็บคอดีขึ้น ไม่ ต่างกันและผลการมา เชื้อแบคทีเรียอันเป็น สาเหตุของอาการเจ็บ คอรักษาไม่ได้	วิษณุ ธรรมลิขิตกุล (2534:313)
บรรเทาอาการหวัด	เปรียบเทียบสารสกัด ฟ้าทะลายโจร ขนาด 1,200 มิลลิกรัม/วัน กับยาหลอด เป็นเวลา 4 วัน	ฟ้าทะลายโจรช่วยลด ระยะเวลาการเป็นโรค และเพิ่มความต้าน ทานต่ออาการ ไข้หวัด ได้	สำนักงานข้อมูล สมุนไพร (2539:2)

ผลการศึกษา จากตารางที่ 4 งานวิจัยสรรพคุณทางยาของฟ้าทะลายโจร พบว่าฟ้าทะลายโจร สามารถรักษาอาการท้องเสียได้ดีแต่หากเป็นอหิวาตกโรคไม่ควรใช้ สามารถรักษาอาการไอและเจ็บคอ อาการ ไข้ และบรรเทาอาการหวัด ข้อควรจำคือไม่ควรใช้ ในผู้ป่วยที่มีความดันโลหิตต่ำและไม่ควรใช้ติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน ๆ เพราะฟ้าทะลายโจรมีฤทธิ์เย็นและช่วยลดความดันโลหิตได้ดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิจารณ์ผลการศึกษา จากการทดลองใช้ฟ้าทะลายโจรในโรงพยาบาล พบว่า ผู้ป่วยส่วนใหญ่มีความพึงพอใจจากการรักษาและไม่พบผลข้างเคียงจากการใช้ยา กระทรวงสาธารณสุขจึงได้พัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตยาเม็ดฟ้าทะลายโจรออกวางจำหน่าย ในราคาที่ถูกลง เมื่อเทียบกับยาที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน ในอนาคตกระทรวงสาธารณสุขควรมีเป้าหมายในการผลิตเพื่อการส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ เพื่อเร่งสร้างรายได้ให้กับประเทศ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5 แสดงผลการศึกษางานวิจัยสรรพคุณทางยาของว่านหางจระเข้

สรรพคุณที่ทดสอบ	วิธีการทดลอง	ผลการทดสอบสรรพคุณ	แหล่งที่มา
รักษาแผลธรรมดา และไฟลวก	สกัดสาร โพลียูโรในค้อก จากใบสดแล้วนำไปทำยา น้ำที่ความเข้มข้น 0.2-10 % ใช้ทาที่บาดแผลซึ่งขามแห้ง ภายใน 2-3 นาที	แผลหายเร็วขึ้นมากเมื่อใช้ยา นี้ที่ความเข้มข้น 5% ซึ่งเชื้อ โสที่หุ้มแผลไว้จะยึดหยุ่นไม่ แตกง่าย ป้องกันไม่ให้สิ่ง สกปรกและเชื้อโรคเข้าสู่ร่าง กายทางบาดแผล	โครงการ สมุนไพรมือ การพึ่งตนเอง (2527:52)
รักษาแผลจากรังสี บำบัด	สกัดว่านหางจระเข้ในรูป ของครีมเข้มข้น 90% ทา บนผิวหนังผู้ป่วยเทียบกับ ครีมควบคุมและ gentian violet	ครีมว่านหางจระเข้ให้ผลดีใน ขั้นต้นเทียบเท่ากับการใช้ gentian violet	ณรงค์ชัย ประสิทธิ์ภูริ ปริชา และคณะ (2529:47)
	สกัดว่านหางจระเข้เข้มข้น 90% ในรูป เจล ครีมและ ขี้ผึ้งทดสอบผู้ป่วยที่ผิวหนัง มีอาการ dermatitis และ pityriasis โรคกลาก เริม และแผลอักเสบจากรังสี บำบัด	ว่านหางจระเข้รักษาอาการ ของผู้ป่วยที่เป็น pityriasis capitis และใน โรคกลากที่มี อาการอักเสบได้ผลดี ส่วน อาการอื่นให้ผลปานกลาง	โอภา วัชร คุปต์และคณะ (2531:30) สำนักงาน คณะกรรมการ สาธารณสุข มูลฐาน (2541:157)
	สกัดสาร aloin จากว่านหาง จระเข้ เข้มข้น 60% ฉีดให้ผู้ ป่วย	ให้ผลดีและป้องกันการเกิด free radical oxygen	สำนักงาน ข้อมูล สมุนไพรมือ (2535:13)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5 (ต่อ)

สรรพคุณที่ทดสอบ	วิธีการทดลอง	ผลการทดสอบสรรพคุณ	แหล่งที่มา
ป้องกันแสงแดด และรักษาไฟไหม้	สกัดว่านหางจระเข้ในรูปแบบ เจลและครีมความเข้มข้น 75% กับ 400% หาค่า SPF ได้ 1.44-1.72 นำไปใช้กับผู้ ป่วยแผลไฟไหม้	มีประสิทธิภาพในการรักษา แผลไฟไหม้และสามารถ ด้านการอักเสบในการรักษา แผลไฟไหม้	ลีอรัคน์ อนูรัตนพานิช และคณะ (2534:8)
รักษาฝ้า	สกัดครีมว่านหางจระเข้ เปรียบเทียบกับ placebo ใน ผู้ป่วยที่เป็นฝ้าชนิด epidermal type 86.5% กับผู้ ป่วยที่เป็นฝ้าชนิด Mixed epidermal-dermal type รักษา 24 อาทิตย์	กลุ่มที่ได้ว่านหางจระเข้มีพื้นที่ ที่ฝ้าลดลงและความเข้มข้น รวมทั้งพื้นที่ของฝ้าดีขึ้น	วิวัฒน์ ก่อกิจ และคณะ (2534:501- 506)
ช่วยสมานแผลและ ลดการติดเชื้อ	ใช้ว่านหางจระเข้ทาบน บาดแผลเปรียบเทียบกับ การใช้น้ำยาโพวิโดน ไอโอดีน ในผู้ป่วยนาน 21 วัน	แผลที่ใช้ว่านหางจระเข้รักษา หายเร็วกว่าใช้น้ำยาโพวิโดน ไอโอดีน และช่วงวันที่ 14 และ 21 ลักษณะของแผลทั้ง สองการทดลองไม่ต่างกัน รวมทั้งไม่พบว่าชนิดเชื้อโรค ที่แผลเปลี่ยนแปลงนอกจาก ปริมาณเชื้อที่พบลดลง	วรนุช เกียรติ พงษ์ถาวรและ คณะ (2536:173)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรรมใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5 (ต่อ)

สรรพคุณที่ทดสอบ	วิธีการทดลอง	ผลการทดสอบสรรพคุณ	แหล่งที่มา
รักษาแผลไฟไหม้ และแผลเรื้อรัง	ใช้วุ้นสดและยาเตรียมทาลง บนแผลผู้ป่วย	วุ้นสดทำให้แผลหายใน 3 วัน และยาเตรียมหายใน 7 วัน โดยอาการอักเสบจะลดลง และไม่เป็นหนอง สำหรับยา เตรียมจะ ได้ผลดีมากกับแผล เริ่มเป็นและคนไข้พอใจ ในแผลเรื้อรังจะทำให้แผล แห้งเร็วขึ้นและแผลเป็นจาง เร็วกว่ายาอื่น	สำนักงาน คณะ กรรมการ สาธารณสุข มูลนิธิ (2541:157)

ผลการศึกษา จากตารางที่ 5 งานวิจัยสรรพคุณทางยาของ ว่านหางจระเข้พบว่า ว่านหางจระเข้สามารถนำมาใช้ในการรักษาแผลธรรมดาและไฟลวก แผลจากรังสีบำบัด อีกทั้งยังช่วยป้องกันแสงแดดและรักษาแผลไฟไหม้รักษาผ้า ช่วยสมานแผลและลดการติดเชื้อ รวมทั้งยังสามารถรักษาแผลเรื้อรังได้ดี แต่ควรระวังในการใช้คือ การนำวุ้นสดมาใช้ควรล้างยางสีเหลืองออกให้หมดสำหรับการนำมารับประทานไม่ควรรับประทานติดต่อกันนาน ๆ เพราะจะทำให้เกิดอาการแพ้ เป็นผื่นเม็ดเล็ก ๆ คล้ายลมพิษปรากฏขึ้นได้ที่ผิวหนัง

วิจารณ์ผลการวิจัย ว่านหางจระเข้ นับว่าเป็นพืชอีกชนิดหนึ่งที่ช่วยขมในการรักษาโรคได้หลากหลายชนิด แต่สารภายในวุ้นไม่คงทน ดังนั้นหากนำมาใช้ควรใช้วุ้นสดจะดีกว่า ในหนังสือบางเล่มกล่าวขยอ้งว่านหางจระเข้ว่าเป็นว่านมหัศจรรย์ที่ช่วยในการรักษาและเป็นต้นไม้เงินล้านคือช่วยในด้านการประกอบอาชีพ ผู้ที่ปลูกจะขายได้ตลอดทั้งปีลงทุนน้อย เห็นผลกำไรงาม ปัจจุบันมีการส่งว่านหางจระเข้เข้าโรงงานอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องสำอางสกัดได้จากอาหารและเครื่องสำอางที่มีส่วนผสมว่านหางจระเข้เข้ามามีบทบาทในวงการค้ามากขึ้นเนื่องจากความต้องการของผู้บริโภคที่เพิ่มมากขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 6 แสดงผลการศึกษาวิจัยสรรพคุณทางยาของพญาขอ

สรรพคุณที่ทดสอบ	วิธีการทดลอง	ผลการทดสอบสรรพคุณ	แหล่งที่มา
รักษาโรครีม	สกัดพญาขอเป็นครีมเข้มข้น 5% เปรียบเทียบกับครีมอะไซ-โครเวียร์ ทาแผลเริมที่อวัยวะสืบพันธุ์	ให้ผลการรักษาได้ดีพอกันแต่ครีมจากพญาขอไม่ทำให้เกิดอาการแสบ ระคายเคือง อื่น ทั้งยังราคาถูก	ศิริพร เหลียง กอบกิจ (2542:3)
รักษาโรคงูสวัด	ใช้สารสกัดของใบพญาขอในการรักษาเริ่มชนิด Hypes simplex Virus type 2 (HSV 2) เปรียบเทียบกับ placebo และ Acyclovir	ประสิทธิภาพของพญาขอใกล้เคียงกับ Acyclovir และผู้ป่วยมีความพึงพอใจมากกว่า เนื่องจากไม่แสบแผลและไม่เหนียวหนืดมากจนก่อให้เกิดความรำคาญ	สำนักงาน คณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน (2541:107)
	เตรียมพญาขอในรูปของกิลีเซอรินและทิงเจอร์ทาแผลโรคงูสวัดและแผลอักเสบในปาก	สามารถรักษาแผลและลดการอักเสบอย่างได้ผลดี	สุภาภรณ์ ปิติพรและอุไรวรรณ โชติเกียรติ (2532:310-312)
	สารสกัดจากใบพญาขอเข้มข้น 5% ทาแผลวันละ 5 ครั้ง ทุกวันเปรียบเทียบกับยาหลอ	แผลที่ทาครีมพญาขอจะตกสะเก็ดภายใน 1-3 วัน และหายใน 7-10 วัน ส่วนยาหลอตกสะเก็ดภายใน 4-7 วัน และหายใน 10-14 วัน การรักษาคด้วยพญาขอจะมีความเจ็บปวดลดลงเร็วกว่าและไม่พบผลข้างเคียงใดๆจากการใช้	ศิริพร เหลียง กอบกิจ (2542:7)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลการศึกษา จากตารางที่ 6 งานวิจัยสรรพคุณทางยาของพญาขอ พบว่าพญาขอสามารถรักษาโรคเรื้อรังและโรคเรื้อรังได้ดี และผู้ป่วยมีความพึงพอใจสูงมากเมื่อเทียบกับยาที่ใช้รักษาในปัจจุบัน เนื่องจากครีมพญาขอไม่เหนียวเหนอะหนะ และไม่ทำให้แสบแผล

วิจารณ์ผลการวิจัย พญาขอในปัจจุบันเริ่มเข้ามามีบทบาททางการแพทย์ เนื่องจากมีผู้เชื่อว่าสามารถรักษาโรคเรื้อรังได้ โดยแท้จริงแล้วเป็นการรักษาอาการแทรกซ้อน เนื่องจากสภาพร่างกายของผู้ป่วยที่อ่อนแอ เมื่อผู้ป่วยใช้แล้วอาการภายนอกดีขึ้น จึงเข้าใจผิดว่าพญาขอใช้รักษาโรคเรื้อรังได้ และปัจจุบันก็ยังไม่มีการวิจัยชนิดใดยืนยันว่าพญาขอ เป็นยารักษาโรคเรื้อรังได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ (Conclusion and recommendation)

สรุปผลการศึกษา

จากการทดสอบสรรพคุณสมุนไพรอันได้แก่ ขมิ้นชัน ขุมเห็ดเทศ ฟ้าทะลายโจร ว่านหางจระเข้ และพญาขอ จะเห็นได้ว่า สมุนไพรเหล่านี้ ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขมีเป้าหมายในการพัฒนาเป็นยาทดลองใช้ในโรงพยาบาล มีสรรพคุณในการรักษาได้ดีพอๆ กับยาแผนปัจจุบันที่ใช้กันอยู่ แต่ราคาต้นทุนการผลิตกลับถูกกว่ามาก และไม่ก่อให้เกิดผลข้างเคียงต่อผู้ใช้ และจากงานวิจัยเกี่ยวกับการเป็นพิษ พบว่าสมุนไพรทั้ง 5 ชนิดนั้นพบว่า ขมิ้นชันมีสรรพคุณในการรักษาแผลในกระเพาะอาหารรักษาอาการท้องอืดท้องเฟ้อ มีฤทธิ์ในการขับน้ำดี ฤทธิ์ต่อต้านมะเร็ง และฤทธิ์ต่อระบบการไหลเวียนของโลหิต แต่ไม่พบการแพ้หรือผลข้างเคียงจากการใช้ อาจมาจากการที่เป็นพืชซึ่งคนไทยนิยมใช้เป็นอาหารก็ได้ เมื่อนำมาใช้เป็นอาหารเลยไม่มีพิษใดๆ

ขุมเห็ดเทศมีสรรพคุณในการรักษาโรคกลากเกลื้อน แผลฝี และแผลพุพองที่เป็นหนองรักษาอาการท้องผูก แต่การใช้ขุมเห็ดเทศเป็นยาระบาย ไม่ควรใช้ติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน เพราะจะทำให้ลำไส้ใหญ่เคยชินกับยาถ้าไม่ใช้ก็ไม่ถ่าย ทางที่ดีควรปรับตัวให้มีสุขนิสัยในการขับถ่ายให้เป็นเวลาและเป็นประจำทุกวัน

ฟ้าทะลายโจรมีสรรพคุณในการรักษาอาการท้องเสีย อาการไข้ ไอและเจ็บคอ บรรเทาอาการหวัด แต่ฟ้าทะลายโจรมีฤทธิ์เย็นมาก ไม่ควรใช้กับผู้ที่มีความดันโลหิตต่ำในเวลาติดต่อกันนาน หากผู้ใช้รู้สึก ปวดท้อง ท้องเสีย ปวดเอว เวียนศีรษะ ต้องหยุดใช้ยาและใช้ยาอื่นแทน

ว่านหางจระเข้มีสรรพคุณในการรักษาแผลธรรมดาและไฟลวก แผลจากรังสีบำบัด ป้องกันแสงแดดและรักษาแผลไฟไหม้ รักษาฝ้า ช่วยสมานแผลและลดการติดเชื้อ รวมทั้งแผลเรื้อรัง แต่ว่านหางจระเข้ควรใช้สด ๆ เพราะวุ้นจากว่านหางจระเข้เป็นสารไม่คงตัวเสื่อมสลายได้ง่าย หากใช้ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่ออกมาขายในท้องตลาดก็ยังไม่มีการวิเคราะห์ว่ายังเหลือสารสำคัญที่ออกฤทธิ์อยู่หรือไม่ และการใช้ควรล้างยางสีเหลืองออกให้หมดทุกครั้ง การใช้เป็นระยะเวลานานทั้งโดยรับประทาน หรือทาภายนอกอาจเกิดการแพ้เป็นผื่นคันได้ จึงไม่ควรใช้ติดต่อกันนานๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พญายอมีสรรพคุณในการรักษาโรคริมและงูสวัด แต่ยังไม่มีการวิจัยเกี่ยวกับการทดสอบความเป็นพิษของพญายอ

ปัญหาและอุปสรรคที่พบจากการวิจัย

ผู้วิจัยได้พบปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในการทำงานมากมายซึ่งผู้วิจัยพอจะประมวลปัญหาดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลงานวิจัยขาดความต่อเนื่องเชื่อมโยงและสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากสมุนไพรจากอดีตสู่ปัจจุบันนานมาก เป็นเหตุให้เกือบไม่ทราบประโยชน์และเบาะแสที่แท้จริงของสมุนไพร
2. ข้อมูลงานวิจัยมีการจัดเก็บที่ซ้ำซ้อนและข้อมูลบางอย่างไม่สามารถนำออกมาได้เนื่องจากเป็นความลับของหน่วยงาน และข้อมูลยังไม่ได้จัดเก็บไว้เป็นหมวดหมู่ยากแก่การค้นหา
3. อุปกรณ์และเครื่องมือที่จัดเก็บข้อมูล เช่น คอมพิวเตอร์ ไมโครฟิล์ม ในหน่วยงานที่ให้บริการมีน้อยมาก หากเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานต้องใช้เครื่องมือเหล่านี้ ผู้ขอใช้บริการภายนอกจะต้องรอให้เจ้าหน้าที่ทำงานให้เสร็จก่อน

ข้อเสนอแนะ

สำหรับข้อเสนอแนะ คือการให้หน่วยงานจัดระบบข้อมูลและจัดเตรียมเครื่องมือที่ใช้ค้นคว้าให้เพิ่มมากขึ้น ในส่วนของงานวิจัยเชิงเอกสารในอนาคต ควรมีการรวบรวมข้อมูลให้ครบวงจร เริ่มตั้งแต่ฤทธิ์ทางเภสัช การทดสอบในหลอดทดลอง สัตว์ทดลอง มนุษย์ จนกระทั่งการทดสอบความเป็นพิษ และการพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระยะเวลาด้วยเพราะงานวิจัยประเภทนี้ต้องใช้เวลาในการศึกษานานมาก และต้องอาศัยความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่ายอีกด้วย โดยเฉพาะการให้ความรู้ทางด้านสมุนไพรแก่ประชาชน เพื่อสร้างวิสัยทัศน์ที่ดีแก่ประชาชนอันจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทางด้านอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ เทคโนโลยี ฯลฯ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารอ้างอิง

กองวิจัยและพัฒนาสมุนไพร.2533.คู่มือสมุนไพรเพื่อการสาธารณสุขมูลฐาน(พิมพ์ครั้งที่สาม).กรม
วิทยาศาสตร์การแพทย์ , กระทรวงสาธารณสุข . (เอกสารอัดสำเนา)

คณะแพทยศาสตร์ . 2530 . “การใช้ว่านหางจระเข้ของชาวบ้านในไทยและต่างประเทศ” . สารคณะ
แพทยศาสตร์ . 2(4) : 15-18 .

โครงการสมุนไพรเพื่อการพึ่งตนเอง . 2527 . สมุนไพรบำบัด . กรุงเทพมหานคร : เอ็ดสัน เพลส
โปรดักส์ จำกัด .

..... . 2534 . ฟ้าทะลายโจร จุดดาวอันดับที่ 9 (พิมพ์ครั้งที่สอง) . กรุงเทพมหานคร :
เอ็ดสัน เพลสโปรดักส์ จำกัด .

จําริญ มิখনอน . 2533 . รายงานการพัฒนาสมุนไพรไทย ในทศวรรษแรกแห่งการสาธารณสุขมูล
ฐาน . สำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน . 2521-2530 . กรุงเทพมหานคร : โรง
พิมพ์องค์การทหารผ่านศึก

จำลอง เพ็งคล้ายและคณะ . 2529 . ก้าวไปกับสมุนไพร . กรุงเทพมหานคร : ชรรคมลการพิมพ์

ชัยโย ชัยชาอุทิตุยทรและคณะ . 2524 . การรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นสำหรับงานวิจัยสมุนไพร .
โครงการศึกษาวิจัยสมุนไพร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย . ม.ค. 2523-ก.ย. 2523 .
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชาญชัย จารุภาชนันและคณะ . 2536 . สมุนไพรกับการพัฒนา . ขอนแก่น : (เอกสารอัดสำเนา)

ณรงค์ชัย ประสิทธิ์ภูริปริษาและคณะ . 2529 . การทดลองใช้สารสกัดว่านหางจระเข้กับแผลที่เกิด
จากกรังสีบำบัด . คณะเภสัชศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล .

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

क्रम เพ็ชรพลายและชื่นฤดี ไชยวสุ . 2539 . การปลูกขยายพันธุ์พญาขอ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กองวิจัยและพัฒนาสมุนไพร กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

ธงชัย เปาอินทร์ . 2542 . “การเข้าถึงทรัพยากรหรือโครงสร้างชีวภาพ” . เติลนิวัต . (13 มิถุนายน 2542) : 12 .

นิจศิริ เรืองรังษี . 2534 . พืชเครื่องเทศ . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บัญญัติ สุขศรีงาม . 2527 . เครื่องเทศที่ใช้เป็นสมุนไพร เล่ม 2 . กรุงเทพมหานคร : อมรการพิมพ์

ปลายปัก . 2541 . “สมุนไพรศาสตร์เพื่อการกู้ชาติ” . วารสารเคหการเกษตร. 22(9) : 118-119.

ปัญญาจค์ ธนังกูล และชัยโย ชัยชาอุทิตพุทธ . 2528 . “การศึกษาทางคลินิกของสมุนไพรฟ้าทะลายโจรในโลกอุจจาระร่วงและบิดแบคทีเรีย” . ราชบัณฑิตยสาร. 8 (2) : 57-62 .

ปราโมทย์ ศรีภิรมย์ . 2524 . สมุนไพรสมุนไพรไทย . กรุงเทพมหานคร . โรงพิมพ์หอสมุดกลาง 09

พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ. 2531. กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด.

พร้อมจิต ศรีสัมพันธ์และคณะ . 2537 . สมุนไพรและยาที่ควรรู้ (พิมพ์ครั้งที่สอง) . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ อาร์ ดี พี

มุลนิธิโกมลคีมทอง . 2527 . รวมความรู้จากข่าวสมุนไพรตั้งแต่ปี 2523-2525 . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง

..... . 2537 . แนะนำการใช้สมุนไพร . (เอกสารอัดสำเนา)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ยิ่งยง ไพสุขสานติวัฒนา . 2542 . “ผักพื้นบ้านไทย” . เติลนิวิสต์ . (7 มิถุนายน 2542) : 12 .
- รุ่งรัตน์ เหลืองนทีเทพ . 2540 . พืชเครื่องเทศและสมุนไพร . กรุงเทพมหานคร : โอ เอส พรินติ้งเฮาส์
- ลัดดาวัลย์ บุญรัตนกรกิจ . 2541 . สมุนไพรนำใช้เล่ม 1 (พิมพ์ครั้งที่สอง) . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ พิมพ์ดี
- ถิอรัตน์ อนุรัตนพานิชและคณะ . 2534 . การตั้งตำรับใช้เฉพาะที่วุ้นหางจระเข้สำหรับเป็น anti-sunburn . คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล .
- เลื่อน กัณหะกาญจนะ . 2513 . ว่านกับคุณลักษณะ . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์รุ่งเรืองรัตน์
- วนิดา จันทรเทพเทวัญและชญา พิศาลพงศ์ . 2541 . “การพัฒนาสมุนไพร” . วารสารเคหการเกษตร . 22(11) : 148 .
- วรรณช เกียรติพงษ์ถาวรและคณะ . 2536 . “รวบรวมผลงานวิจัย โครงการพัฒนาการใช้สมุนไพรและยาไทยทางคลินิก (2525-2536)” . วารสารพยาบาลศาสตร์ . 3(5) : 171-185 .
- วิชัย อภัยสุวรรณ . 2520 . ดอกไม้เมืองไทย ชุดที่ 2 . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ประเสริฐศิริ
- วิวัฒน์ ก่อกิจและคณะ . 2534 . “การรักษาฝ้าด้วยสารสกัดจากใบว่านหางจระเข้” . จุฬาลงกรณ์เวชสาร . 35(8) : 501-506 .
- วิษณุ ธรรมลิขิตกุล . 2534 . “Clinical Trail of Aloe vera Linn. for Treatment of Minor Burns” . สารศิริราช . 43(5) : 313 .
- วันดี กฤษณพันธ์ . 2538 . เกร็ดความรู้สมุนไพร . กรุงเทพมหานคร : ที.พี. พริน จำกัด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- ศิริพร เหลียงกอบกิจ . 2542 . “พญาปล้องทอง” . จุลสารข้อมูลสมุนไพร . 16(3) : 3-7 .
- ศิริมา พรสุวัฒนกุล . 2532 . การศึกษาฤทธิ์ของสมุนไพรฟ้าทะลายโจรและเป็ล้าน้อยในการยับยั้ง
และรักษาโรคแผลในกระเพาะอาหาร . วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร .
- สุนทรี่ สิงหนุตรา . 2536 . สรรพคุณสมุนไพร 200 ชนิด . กรุงเทพมหานคร : โอ. เอส. พรินติ้งเฮาส์
- สมสุข มัจฉาชีพ . 2534 . พืชสมุนไพร . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ นันทชัย
- สุภาภรณ์ ปิติภรณ์และอุไรวรรณ โชติเกียรติ . 2532 . “พญาปล้องทอง” . จุลสารข้อมูลสมุนไพร .
5(4) : 310-312 .
- สุวิทย์ เกียรติเสวี . 2543 . “มองคุณภาพชีวิต” . เคลลิวส์ . (18 มีนาคม 2543) : 25 .
- สำนักงานข้อมูลสมุนไพร . 2530 “ความก้าวหน้าของสมุนไพร” . จุลสารข้อมูลสมุนไพร .
6(4) : 10 .
- 2531 . คู่มือสมุนไพรประจำตู้ยา . คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล .
(เอกสารอัดสำเนา)
- 2531 . “ความก้าวหน้าเกี่ยวกับขมิ้น” . จุลสารข้อมูลสมุนไพร . 5(2) : 1-18 .
- 2535 . “ความก้าวหน้าของสมุนไพร” . จุลสารข้อมูลสมุนไพร . 11(2) : 13 .
- 2539 . “ฟ้าทะลายโจร” . จุลสารข้อมูลสมุนไพร . 13(2) : 2 .

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ . 2540 . รายงานการสัมมนาวิชาการเรื่อง สมุนไพรไทย,
23-25 มกราคม 2540 . กรุงเทพมหานคร : บุญศิริการพิมพ์ จำกัด

สำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน . 2541 . รายงานการพัฒนาสมุนไพรไทยในงาน
สาธารณสุขมูลฐาน กระทรวงสาธารณสุข . กรกฎาคม 2541 . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก .

เส็งชม พงษ์บุญรอด. 2513. ไม้เทศเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไชยวัฒน์การพิมพ์

อัญชลี อินทนนท์และคณะ . 2531 . การใช้ขมิ้นชันรักษาอาการปวดท้อง. โรงพยาบาล กุดชุม
จ. ยโสธร

โอภา วัชรคุปต์และคณะ . 2531 . การพัฒนาตำรับและการทดลองทางคลินิก. คณะเภสัชศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การจำแนกสมุนไพรเป็นส่วนๆ ตามสรรพคุณ

เพื่อความสะดวกในการนำสมุนไพรมาใช้รักษาโรค ผู้วิจัยจึงได้ทำการเก็บรวบรวมชื่อสมุนไพรท้องถิ่นของสมุนไพรที่ศึกษาทั้ง 5 ชนิด ได้แก่ ขมิ้นชัน ขุมเห็ดเทศ ฟ้าทะลายโจร ว่านหางจระเข้ และพญาขอ พร้อมกับจำแนกสรรพคุณในส่วนต่างๆ ตามพจนานุกรมสรรพคุณสมุนไพรไทยซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขมิ้นชัน	พญาว่าน ขมิ้นทอง ขมิ้นดี ขมิ้นป่า ขมิ้นหัว ขมิ้นไข่ ขมิ้นหยวก ขมิ้นแดง ตายอ สะยอ (กะเหรี่ยง) จีมีน (ใต้, อีสาน) ขมิ้นแกง Turmeric Curcuma Yellow Root เป็นพืชจำพวกเหง้า
เหง้า	รสฝาดหวานเอียน แก้ไข้เพื่อดี คลั่งเพื่อ แก้ไข้เรื้อรัง ผอมเหลือง แก้โรคผิวหนัง แก้เสมหะและโลหิต แก้ท้องร่วง สมานแผล แก้ธาตุพิการ ขับผายลม แก้ผื่นคัน ขับกลิ่น และสกรปรกในร่างกาย กุมธาตุ หยอดตาแก้ตาบวมตาแดง น้ำคั้นจากเหง้าสด ทาแก้แผลถลอก แก้โรคผิวหนังผื่นคัน ลดการอักเสบ ทำให้ผิวพรรณผุดผ่อง รักษาแผลในกระเพาะอาหาร
ผงขมิ้น	(เหง้าแห้งบดเป็นผง) เคี้ยวกับน้ำมันพืช ทำน้ำมันใส่แผลสด ผสมน้ำทาผิว แก้เมือกผดผื่นคัน
ขมิ้นสด	(ใช้เหง้าสดล้างให้สะอาด) ตำกับดินปะสิวเล็กน้อย ผสมน้ำปูนใส พอกบาดแผล และแก้เคล็ดขัดยอก เเผาไฟ ตำกับน้ำปูนใส รับประทาน แก้ท้องร่วง แก้บิด
ขุมเห็ดเทศ	ขุมเห็ดใหญ่ ขุมเห็ด ถับหมื่นหลวง ชีคาก หญ้าเลียบหมื่นหลวง หมากกะลิงเทศ (เหนือ) Golden Bush , Ringworm Bush เป็นพืชจำพวกต้น
ใบ	รสเบื่อเอียน บดผสมกระเทียม หรือน้ำปูนใสทาแก้กลากเกลื้อน ดองสุราหรือปิ้งไฟ ชงน้ำดื่ม เป็นยาระบาย และสมานธาตุ
ดอก	รสเอียน เป็นยาระบาย
ฝัก	รสเอียนเบื่อ แก้พยาธิ ระบาย ขับพยาธิตัวดี ผยาธิไล่เดือน
ต้น	รสเบื่อเอียน ขับพยาธิในท้อง
ต้น ราก ใบ	รสเบื่อเอียน แก้กระษัยเส้น ทำหัวใจให้ปกติ แก้ท้องผูก ขับปัสสาวะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ฟ้าทะลายโจร น้ำลายพังพอน สามสิบคี (ร้อยเอ็ด) ฟ้าสะท้าน(พัทลุง) เมฆทะลาย(ยะลา) คีปังฮี
ขวงจิมน้อย โป่งเช่า(จีน) The Creat Creyat Root Halviva Kariyat Kreat เป็น
พืชจำพวกคั้น

ทั้งต้น รสขม รับประทานแก้ไข้ แก้หวัด แก้ต่อมทอลซิลอักเสบ แก้ปอดอักเสบ แก้บิด
แก้ท้องเดิน ต้มกับเบญจมาศสวนคั้นแก้ไข้ตั้งอักเสบ ลดความดันเลือด ใช้แทนยา
ปฏิชีวนะ ไม่ควรใช้ติดต่อกันนานเกินไป เนื่องจากฟ้าทะลายโจรจะทำลายจุลชีพที่
มีประโยชน์ในกระเพาะมากไป ผู้ที่มีความดันต่ำ เป็นโรคหัวใจ ไม่ควรใช้

ใบ รสขม บดผสมน้ำมันพืชทาแผลน้ำร้อนลวก ไฟไหม้ ใบสด นำมาเคี้ยวกลืนน้ำ
แก้คออักเสบ เจ็บคอ

ว่านหางจระเข้ คั้นหางจระเข้ ว่านหางจระเข้ นำเต้า น้ำคั้น Aloe เป็นพืชจำพวกคั้น

ใบ รสเย็น ตำผสมสุราพอกฝี unction ใบล้างด้วยน้ำสะอาด ทาหรือผ่านบางๆ ปิด
หรือทาแผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก ดับพิษร้อน ทาผิวป้องกันและรักษาอาการไหม้
จากแสงแดดหรือรังสี ทาผิวรักษาผิวหนัง และขจัดรอยแผลเป็น unction รับประทาน
รักษาโรคกระเพาะปัสสาวะร่างกายแก้ร้อนใน unction พิษร้อนภายในร่างกาย

ทั้งต้น รสเย็นเย็น ดองสุราคั้นข้บน้ำควาปลา

ราก รสขมขื่น รับประทานถ่ายโรคหนองใน แก้มดกิด ช้ำร้าว

พญาฮอ เสลดพังพอนตัวเมีย พญาปล้องทอง พญาปล้องดำ(ภาคกลาง) พญาปล้องดำ
(ลำปาง) ผักมันไก่ ผักลิ้นเจียชด (เชียงใหม่) โปะโซ่จ่าง (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน)

ทั้งต้น รสจืดเย็น ตำกับดินประสิวเล็กน้อยผสมสุรา คั้นเอาน้ำคั้นและเอากากพอก แก้
พิษงู พิษแมลงสัตว์กัดต่อย แก้เริม งูสวัด แก้บิด ถอนพิษไข้ เมื่อถูกงูพิษร้ายหรือ
สัตว์ที่มีพิษร้าย โจงโคร่ง คางคก กบพิษ แมลงป่องยักษ์ กิ้งกือ ฯลฯ ขบกัด ให้
เอาขี้ขูดออกแล้วใช้ขี้รักษา รอประมาณ 15-30 นาที ให้รับประทานจำอีกครึ่ง
พญาฮอใช้ได้กับงูพิษทุกชนิด ในกรณีที่ถูกเหาพันพิษเข้าตาให้รีบตำยาผสมน้ำ
สะอาดล้างตา เอากากพอกตา และให้กินน้ำพญาฮอด้วย ตาจะไม่บอด

ใบ ใช้คองสุรา เอาผสมดินสอพองทาแก้สิ่ว แก้มดคดผื่นคัน

ราก รสจืดเย็น ผันทาแก้พิษงู ตะขาบ แมลงป่อง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรรมใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สมุนไพรที่ผลิตในสถานบริการสาธารณสุข

สมุนไพรที่มีการผลิตในสถานบริการสาธารณสุขคือ ขมิ้นชัน ฟ้าทะลายโจร และ ขุมเห็ดเทศ ซึ่งมีรายละเอียดทั่วไปดังนี้

การผลิตขมิ้นชันในสถานบริการสาธารณสุข

วิธีเตรียมวัตถุดิบ เก็บเหง้าขมิ้นสด คัดเลือกเหง้าที่แก่และสมบูรณ์ ไม่สับเล็กหรือขึ้นรา ล้างด้วยน้ำที่สะอาดและไหลผ่าน พร้อมกับขัดผิวด้วยแปรงจนสะอาดถ้ามีชอกที่แปรงขัดไม่ถึง ใช้ มีดตัดแยกออก เพื่อจะได้ทำความสะอาดอย่างทั่วถึง ผึ่งไว้ให้สะเด็ดน้ำ แล้วอาจปฏิบัติตามวิธีใด วิธีหนึ่ง ดังต่อไปนี้

1. แอลกอฮอล์ ใช้ตะแกรงร่อนขมิ้นชันที่ผึ่งไว้จุ่มในเอทิลแอลกอฮอล์ 70% ประมาณ 10 วินาที โดยกลับไปกลับมาแล้วร่อนขึ้น วางบนถาดในห้องที่สะอาดจนแอลกอฮอล์ระเหยออก
2. น้ำยาล้างผักสดผลไม้ (ความเข้มข้นของน้ำยาให้ใช้ตามที่คุณผลิตแนะนำไว้ในวิธีใช้) แช่ขมิ้นชันที่ผึ่งไว้ลงในน้ำยาที่ผสมไว้ ประมาณ 10 นาที จึงใช้ตะแกรงร่อนขึ้น ล้างเอาน้ำยาออก จนหมดด้วยน้ำไหลผ่าน ผึ่งให้สะเด็ดน้ำ นำเหง้าขมิ้นชันที่สะอาดแล้ว มาหั่นเป็นชิ้นบางๆ วางบนถาด (ใช้อุปกรณ์ปลอดเชื้อ) เกลี่ยให้บาง แล้วนำไปอบ

การอบ อบขมิ้นชันที่อุณหภูมิ 50 องศาเซลเซียส สำหรับ 8 ชั่วโมงแรก ต่อไปใช้ อุณหภูมิ 40-50 องศาเซลเซียส จนแห้งสนิท (ประมาณ 2 วัน) เก็บในภาชนะที่แห้งสะอาดปิดให้ แน่นสนิท

การเตรียมเป็นยา นำขมิ้นชันแห้ง ไปบดเป็นผงละเอียดผ่านร่อนขนาดเบอร์ 60 อาจเตรียม เป็นยาลูกกลอนหรือยาแคปซูลดังต่อไปนี้

ยาลูกกลอน นำผงขมิ้นชันผสมกับน้ำคั้นสุกและน้ำผึ้ง ทำเป็นเส้น (อาจใช้เครื่องรีดเป็น เส้น) แล้วคัลงบนรางคัลงยา ขนาด 19 ร่อง กว้าง 185 มิลลิเมตร จะได้ยาเป็นเม็ดกลม ขนาด เม็ดละ 0.5 กรัม นำไปอบให้แห้งในตู้อบที่อุณหภูมิ 45 องศาเซลเซียส จนแห้ง เก็บในขวดที่มีฝา ปิดสนิท

ขนาดและวิธีใช้ รับประทานครั้งละ 1-2 เม็ด วันละ 4 ครั้งหลังอาหารและก่อนนอน แก่ อาการท้องอืด ท้องเฟ้อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ยาแคปซูล นำผงขมิ้นชันบรรจุลงในแคปซูลเบอร์ 1 สำหรับยา 250 มิลลิกรัม/แคปซูล อาจผสมแป้งมันกับผงยาเพื่อจะได้บรรจุให้เต็มแคปซูล มีน้ำหนักของผงยาสม่ำเสมอ เช็คผงยาที่ติดแคปซูลออกด้วยผ้าขาวบาง เก็บแคปซูลในขวดแก้วที่มีฝาปิดสนิท

ขนาดและวิธีใช้ รับประทานครั้งละ 2 แคปซูล วันละ 4 ครั้ง หลังอาหารและก่อนนอน แก่ท้องอืดเพื่อ

การควบคุมคุณภาพ

- ผงวัตถุดิบ**
- ตรวจสอบปริมาณสารสำคัญทางเคมี
 - ตรวจสอบหาสารพิษตกค้าง เช่น สารเคมี กำจัดแมลง และโลหะหนัก
 - ตรวจสอบปริมาณปนเปื้อนของเชื้อจุลินทรีย์
- ยาสำเร็จรูป**
- ตรวจสอบความสม่ำเสมอของน้ำหนักของเม็ดยาหรือผงยาในแต่ละแคปซูล
 - ตรวจสอบอัตราเร็วในการกระจายตัวของเม็ดยา
 - ตรวจสอบปริมาณสารสำคัญทางเคมี
 - ตรวจสอบปริมาณปนเปื้อนของเชื้อจุลินทรีย์

การเก็บรักษา

จากการศึกษาวิจัยเบื้องต้นของกองวิจัยและพัฒนาสมุนไพร พบว่าสารสำคัญในเหง้าขมิ้นชันมีความคงตัวดี ตรวจสอบว่าในระยะเวลา 1 ปี มีการเปลี่ยนแปลงปริมาณของสารสำคัญน้อยมาก ซึ่งการศึกษาวิจัยเพื่อหาระยะเวลาเก็บรักษาที่เหมาะสม จะได้ดำเนินการต่อไป

การผลิตชุมชนเขตเทศบาลในสถานบริการสาธารณสุข

วิธีเตรียมวัตถุดิบ เก็บใบชุมเห็ดเทศ หรือหากซื้อมาให้คัดเลือกใบที่สดและสมบูรณ์ (ที่ไม่อ่อนหรือแก่จนเกินไป) ล้างด้วยน้ำที่ไหลให้น้ำไหลผ่านทั้งสองด้านของใบจนสะอาด แล้วนำมาแช่ในน้ำยาล้างผักสดผลไม้ (ความเข้มข้นของน้ำยาให้ใช้ตามที่ผู้ผลิตแนะนำไว้ในวิธีใช้)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประมาณ 10 นาที ใช้ตะแกรงชั้นขึ้น นำไปล้างเอาน้ำยาออกจนหมดด้วยน้ำไหลผ่าน ทิ้งไว้ให้สะเด็ดน้ำ นำไปวางและเกลี่ยให้บางบนถาดแล้วนำไปอบ

การอบ อบใบชুমเห็ดเทศที่อุณหภูมิ 50 องศาเซลเซียส ใน 8 ชั่วโมงแรก ค่อยไปใช้ 40-50 องศาเซลเซียส จนแห้งสนิทแล้วนำไปที่แห้งแล้วเก็บในถุงพลาสติก ปิดปากถุงให้แน่น การเตรียมเป็นยา

ยาชง นำใบชুমเห็ดเทศแห้งไปบดเป็นผงหยาบ ร่อนผ่านร่อนเบอร์ 10 นำผงที่ได้บรรจุในซองกระดาษสาซึ่งเตรียมไว้สำหรับบรรจุยาชง ซองละ 3 กรัม บรรจุของยาชงนี้ในถุงพลาสติก ชนิดที่ปิดได้สนิทเพื่อป้องกันความชื้น

ขนาดและวิธีใช้ ใช้ครั้งละ 1 ซอง ชงกับน้ำเดือด 1 แก้ว แช่ทิ้งไว้ 10 นาที เอาน้ำยาที่ได้ดื่มก่อนนอน

ยาลูกกลอน นำใบชুমเห็ดเทศแห้งไปบดเป็นผงละเอียดผ่านร่อนเบอร์ 60 ผสมกับน้ำต้มสุกและน้ำผึ้งทำเป็นเส้นแล้วคึงบนรางยาขนาด 19 ร่อง กว้าง 185 มิลลิเมตร จะได้ยาเป็นเม็ดกลม ขนาดเม็ดละ 0.5 กรัม นำไปอบแห้งในตู้อบที่อุณหภูมิ 45 องศาเซลเซียส ขนาดและวิธีใช้ รับประทานก่อนนอนครั้งละ 6 เม็ด

การควบคุมคุณภาพ

- ผงวัตถุดิบ**
- ตรวจสอบปริมาณสารสำคัญทางเคมี
 - ตรวจสอบสารพิษตกค้าง เช่น สารเคมี กำจัดแมลง และ โลหะหนัก
 - ตรวจสอบปริมาณปนเปื้อนของเชื้อจุลินทรีย์
- ยาสำเร็จรูป**
- ตรวจสอบความสม่ำเสมอของน้ำหนักของเม็ดยาหรือผงยาในแต่ละแคปซูล
 - ตรวจสอบอัตราเร็วในการกระจายตัวของเม็ดยา
 - ตรวจสอบปริมาณสารสำคัญทางเคมี
 - ตรวจสอบปริมาณปนเปื้อนของเชื้อจุลินทรีย์

การเก็บรักษา

ไม่ควรเก็บวัตถุดิบหรือยาเตรียมชুমเห็ดเทศ ไว้ใช้นานเกินกว่า 1 ปี เนื่องจากการวิจัยเบื้องต้นของกองวิจัยและพัฒนาสมุนไพร พบว่าปริมาณสารสำคัญจะลดลงประมาณ 20 % เมื่อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เก็บไว้เป็นเวลา 1 ปี ซึ่งการศึกษาวิจัยเพื่อหาระยะเวลาการเก็บรักษาที่เหมาะสม จะได้ดำเนินการต่อไป

การผลิตฟ้าทะลายโจรในสถานบริการสาธารณสุข

วิธีเตรียมวัตถุดิบ เก็บฟ้าทะลายโจรระยะเริ่มมีดอก หรือหาซื้อมาให้คัดเลือกเอาเฉพาะใบล้างด้วยน้ำไหลผ่านให้สะอาด ผึ่งให้สะเด็ดน้ำแล้วนำมาแช่ในน้ำยาล้างผักสดผลไม้ (ความเข้มข้นของน้ำยา ให้ใช้ตามที่ผู้ผลิตแนะนำไว้ในวิธีใช้) ประมาณ 10 นาที ใช้ตะแกรงช้อนจึ้นนำไปล้างเอาน้ำยาออกจนหมดด้วยน้ำไหลผ่าน ทิ้งไว้ให้สะเด็ดน้ำ วางและเกลี่ยให้บางบนถาดแล้วนำไปอบ

การอบ อบใบฟ้าทะลายโจรที่อุณหภูมิ 50 องศาเซลเซียส ใน 8 ชั่วโมงแรก ต่อไปใช้ 40-50 องศาเซลเซียส จนแห้งสนิทแล้วนำไปที่แห้งแล้วเก็บในถุงพลาสติก ปิดปากถุงให้แน่น

ยาถูกกลอน นำใบฟ้าทะลายโจรแห้งไปบดเป็นผงละเอียด ร่อนผ่านร่อนขนาดเบอร์ 60 ผสมกับน้ำคั้นสุกและน้ำผึ้งทำเป็นเส้น (อาจใช้เครื่องรีดเส้น) แล้วคั่งบนรางคั่งยาขนาด 19 ร่อง กว้าง 185 มิลลิเมตร จะได้ยาเป็นเม็ดกลม ขนาดเม็ดละ 0.5 กรัม นำไปอบให้แห้งในตู้อบที่อุณหภูมิ 45 องศาเซลเซียส จนแห้งเก็บในขวดที่มีฝาปิดสนิท

ขนาดและวิธีใช้ รับประทานครั้งละ 2 เม็ด วันละ 4 ครั้ง หลังอาหารและก่อนนอน แก้อาการท้องร่วงหรือเจ็บคอ

ยาแคปซูล นำใบฟ้าทะลายโจรแห้งไปบดเป็นผงละเอียด ร่อนผ่านร่อนขนาดเบอร์ 100 บรรจุผงยาในแคปซูลเบอร์ 0 ได้ยา 500 มิลลิกรัม/แคปซูล เช็ดผงยาที่ติดแคปซูลออกด้วยผ้าขาวบาง เก็บแคปซูลยาฟ้าทะลายโจรในขวดแก้วที่มีฝาปิดสนิท

ขนาดและวิธีใช้ รับประทานครั้งละ 2 แคปซูล วันละ 4 ครั้ง หลังอาหารและก่อนนอน แก้อาการท้องร่วงหรือเจ็บคอ

การควบคุมคุณภาพ

ผงวัตถุดิบ - ตรวจสอบปริมาณสารสำคัญทางเคมี

- ตรวจสอบสารพิษตกค้าง เช่น สารเคมี กำจัดแมลง และโลหะหนัก
- ตรวจสอบปริมาณปนเปื้อนของเชื้อจุลินทรีย์

ยาสำเร็จรูป - ตรวจสอบความสม่ำเสมอของน้ำหนักของเม็ดยาหรือผงยาในแต่ละแคปซูล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ตรวจอัตราเร็วในการกระจายตัวของเม็ดยา
- ตรวจสอบปริมาณสารสำคัญทางเคมี
- ตรวจสอบปริมาณปนเปื้อนของเชื้อจุลินทรีย์

การเก็บรักษา

ไม่ควรเก็บวัตถุดิบหรือยาเตรียมฟ้าทะลายโจร ใช้นาน เนื่องจากการวิจัยเบื้องต้นของกองวิจัยและพัฒนาสมุนไพร กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ พบว่าปริมาณสารสำคัญจะลดลงประมาณ 50 % เมื่อเก็บไว้เป็นเวลา 1 ปี ซึ่งการศึกษาวิจัยเพื่อหาระยะเวลาการเก็บรักษาที่เหมาะสม จะได้นำมาดำเนินการต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขมิ้นชัน

Curcuma longa Linn.

ชื่อท้องถิ่น

ขมิ้น ขมิ้นแกง เข้าขมิ้น ขมิ้นหยวก ขมิ้นแดง ขมิ้นหัว
หมิ้น มิ้น ตายอ สะยอ

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ขมิ้นเป็นพืชล้มลุก มีเหง้าอยู่ในดิน เนื้อในของเหง้ามีสีเหลืองเข้ม
จนถึงสีแดงเข้ม มีกลิ่นหอมเฉพาะ ใบเป็นใบเดี่ยว ก้านยาว
ใบเหนียวเรียวยาวและปลายแหลม ดอกย่อยสีเหลืองอ่อน มีกลีบประดับ
สีเขียวอมชมพู ดอกบานครั้งละ 3-4 ดอก ผลรูปกลมมี 3 พู

ส่วนที่ใช้เป็นยา

เหง้าสดและแห้ง

รสและสรรพคุณยาไทย

รสเผ็ดกลิ่นหอม แก้โรคผิวหนังผื่นคัน ขับลมท้องร่วง รักษา
แผลในกระเพาะอาหาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชুমเห็ดเทศ

Cassia Alata Linn.)

ชื่อท้องถิ่น

ชুমเห็ดใหญ่ ชี้คาก ลับมื่นหลวง หมากกะลิงเทศ
ส้มเห็ด ชุมเห็ด ตะลือพอ

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ชุมเห็ดเทศเป็นไม้พุ่ม มีแขนงมาก ใบเป็นใบประกอบ ก้านใบ
แข็ง ตั้งฉากกับกิ่งใบเรียงตัวอยู่ใยระนาบเดียวกัน รูปร่างของ
ใบเป็นรูปไข่ขอบขนานปลายมน หรือมีรอยเว้าตอนปลาย ดอก
ออกเป็นช่อสีเหลือง ใหญ่ ผลเป็นฝักแบนมีปีก 4 ปีก คล้ายถั่วพู
ฝักอ่อนมีสีเขียว ฝักแก่สีดำและมีเมล็ดสีดำ ชุมเห็ดเทศปลูกง่าย
โดยใช้เมล็ด

ส่วนที่ใช้เป็นยา

ใบ ดอก และเปลือก รวมทั้งเนื้อไม้ ใช้ได้ทั้งสดและแห้ง

ช่วงเวลาเก็บเป็นยา

เก็บช่วงพืชมีอายุ 3 เดือนขึ้นไป

รสและสรรพคุณยาไทย

รสเบื่อเอียน ใช้แก้กลาก เกื้ออน โรคผิวหนัง และอาการท้องผูก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ฟ้าทะลายโจร

Andrographis paniculata (Burm.f.) Nees

ชื่อท้องถิ่น	น้ำลายพังพอน ชวงชิมน้อย ไชวเช่า ขุนโจรห้าร้อย ชวนชิงเหลียน
ลักษณะทางพฤกษศาสตร์	ฟ้าทะลายโจรเป็นไม้ล้มลุก ลำต้นมักเป็นเหลี่ยม แตกกิ่งเล็กด้านข้างจำนวนมากใบสีเขียว ตัวใบเรียว ปลายแหลม ดอกขนาดเล็ก สีขาว ประสีม่วงแดง ฝักคล้ายฝักต้อยติ่ง เมล็ดในสีน้ำตาลอ่อน
ส่วนที่ใช้เป็นยา	ใบและลำต้น
ช่วงเวลาเก็บเป็นยา	เก็บใบและลำต้นเหนือดิน ในช่วงที่เริ่มมีดอก (ประมาณ 3 เดือน หลังปลูก) ล้างให้สะอาด และไม่เก็บไว้นานเกิน 1 ปี เพราะสารสำคัญจะสลายไปหมด

รสและสรรพคุณยาไทย รสขม เย็น แก้ไข้ และอาการเจ็บคอ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้ภายในเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วานหางจระเข้

Aloe Vera Linn.

ชื่อท้องถิ่น	ต้นหางจระเข้ วานไฟไหม้ น้ำเต้า น้ำเต๊ก
ลักษณะทางพฤกษศาสตร์	วานหางจระเข้ เป็นไม้ล้มลุก เมื่อถึงใบหมดแล้วจะมีลำต้นโอบหนา ออบน้ำ โคนใบกว้างและเรียวแหลมตรงปลาย ขอบใบมีหนาม ภายในใบมีวุ้นและเมือก
ส่วนที่ใช้เป็นยา	วุ้นในใบ
รสและสรรพคุณยาไทย	รสจืดเย็น แก้ปวดศีรษะ โรคหนองใน ปิดปากแผลน้ำร้อนลวก ได้ดี ผสมเป็นยาล้างศีรษะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พญาयो

Clinacanthus nutans (Burm.f.) Lindau

ชื่อท้องถิ่น

พญาปล้องทอง เสดดพังพอนตัวเมีย พญาปล้องคำ ผักมันไก่
ผักลิ้นเขียด โปะโจ้วจ่าง

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

พญาโยเป็นไม้พุ่มแกมเลื้อย ลำต้น ใบ และกิ่งก้านสีเขียว
ใบเดี่ยวออกตรงกันข้ามใบรูปรีแคบ ขอบขนานใบกว้าง ปลาย
และโคนใบแหลม ขอบใบเรียบ กลีบดอกสีแดงส้ม เป็นช่ออยู่
ที่ปลายกิ่ง แต่ละช่อมีดอกย่อย โคนกลีบดอกติดกันเป็นหลอด
ยาว เป็นพืชที่ขึ้นตามป่าหรือปลูกกันตามบ้าน

ส่วนที่ใช้เป็นยา

ใบสด

ช่วงเวลาเก็บเป็นยา

เก็บใบขนาดกลางที่สมบูรณ์ ไม่แก่หรืออ่อนเกินไป

รสและสรรพคุณยาไทย

รสจืด ใบแก้อาการอักเสบเฉพาะที่ ปวดบวมแดง ร้อน แต่ไม่มีไข้
ปวดแสบปวดร้อน จากแมลงที่มีพิษกัดต่อยเช่น ตะขาบ แมงป่อง
ผึ้ง ต่อ แตน เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้